

Zemkopības ministrija

Kopējās lauksaimniecības politikas nākotne:

**Tematiskā darba grupa:
VIDE/KLIMATS
1.sanāksme**

09.05.2019.

Dabas resursu izmantošana

- Mēslojuma lietošana
- N un P noteces (t/g vai kg/ha)

Ūdens

- Augsnes organiskā viela
- Augsnes reakcija
- Fosfors un kālijs
- Iekultivēšanas pakāpe

Augsne

- Amonjaka emisijas
- Kūtsmēslu apsaimniekošana

Gaiss

- Zemes izmantošana, apsaimniekošana
- Ainavu daudzveidība, elementi
- ES nozīmes biotopu un dzīvotņu stāvoklis

Bioloģiskā daudzveidība

- SEG emisijas
- Zemes izmantošana, apsaimniekošana
- Lopkopība

Klimats

Lauksaimnieciskā darbība

Pārtika, darba vietas, agrotūrisms

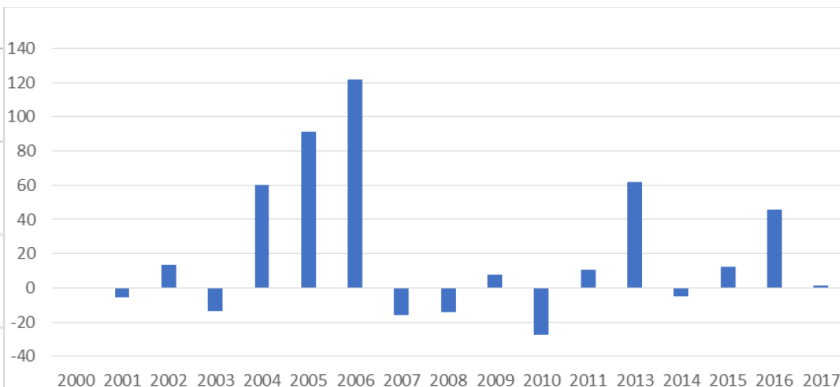
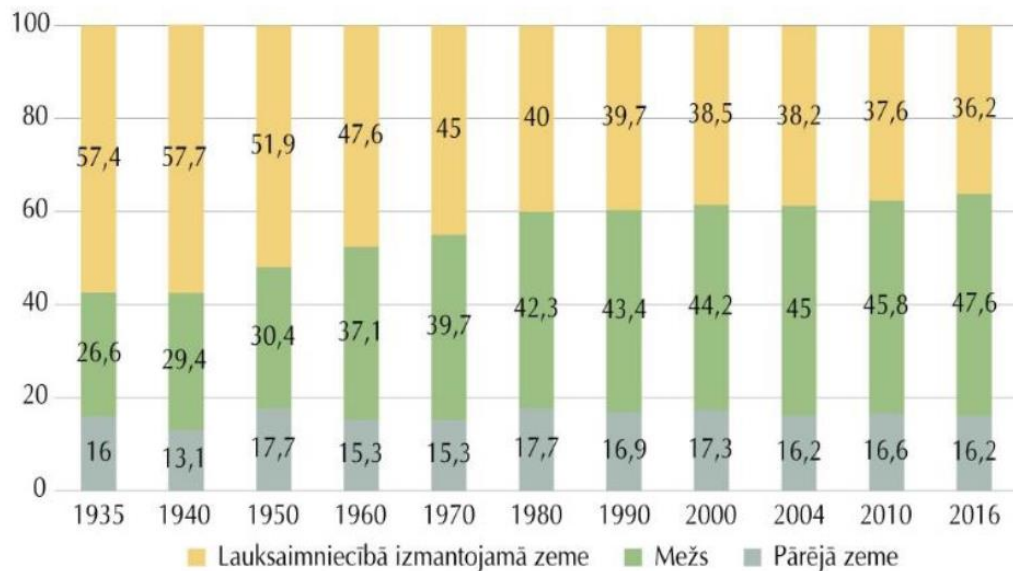

Prezentācijas struktūra:

- Zemes izmantošana, ainava
- Ūdens kvalitāte
- Augsnes kvalitāte
- Gaisa kvalitāte
- Bioloģiskā daudzveidība
- Klimats
- Zaļā arhitektūra
- Risināmās problēmas – pēc reģionālajām konferencēm
- Identificētie pasākumi vides un klimata mērķu izpildei

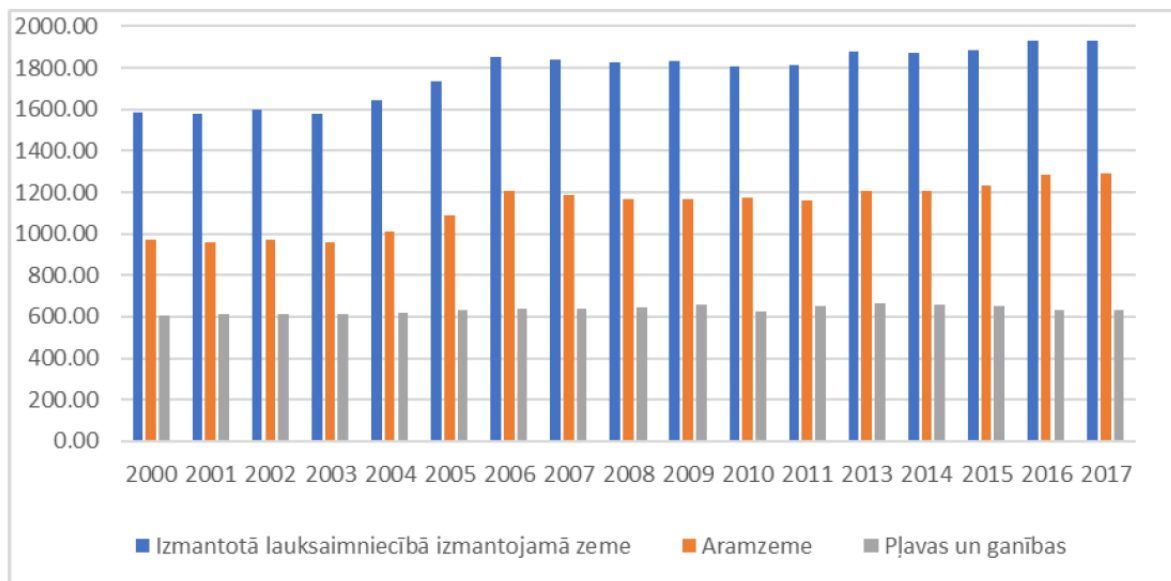

ZEMES IZMANTOŠANA

Zemes izmantošana (%) 1935.g.-2016.g. (Avots: VZD)

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes
pieaugums/samazinājums pret iepriekšējo gadu
(2000.g.-2017.g.)

- Pieaug kopējā LIZ platība,
- Pieaug aramzemes īpatsvars

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes izmantošana 2000.g.-2017.g. Avots: CSP)

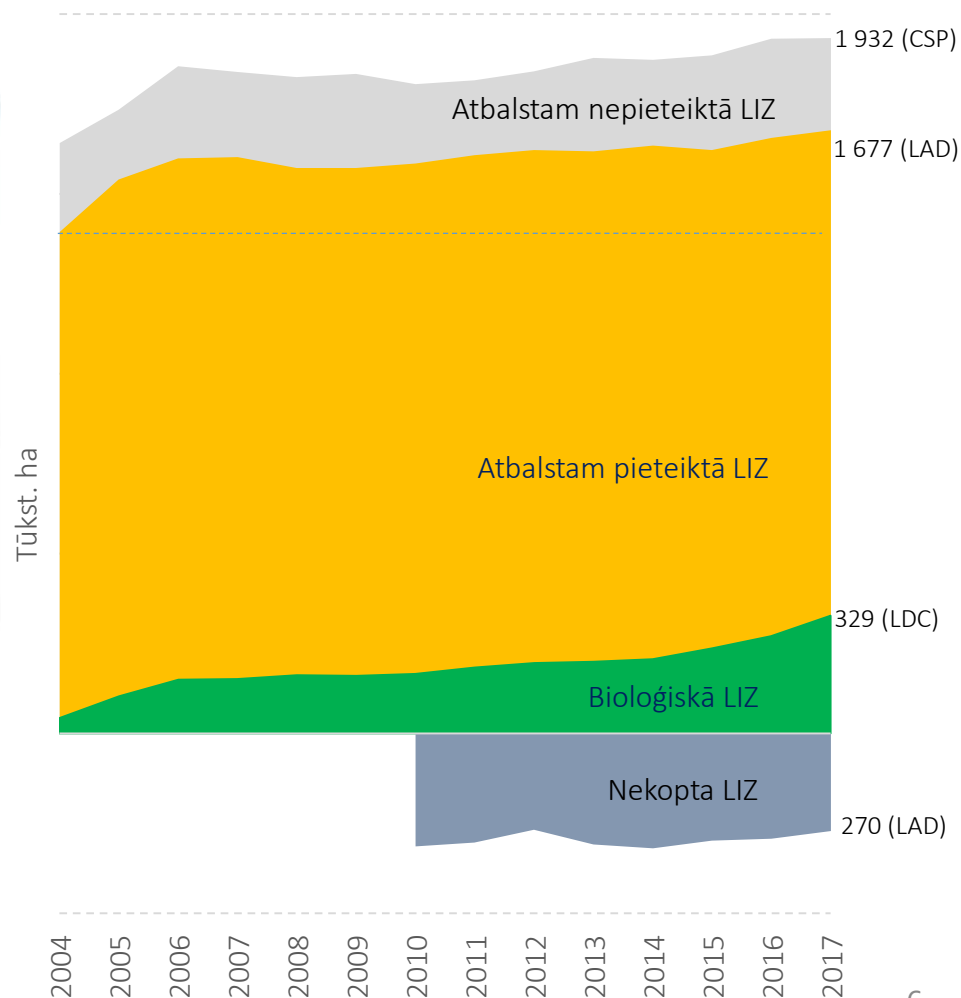
Lauksaimniecībā izmantojamā zeme – absolūtā vērtībā palielinās

2007/2017 izmantotā LIZ pieaug par **+18%**

ZEMES RESURSI

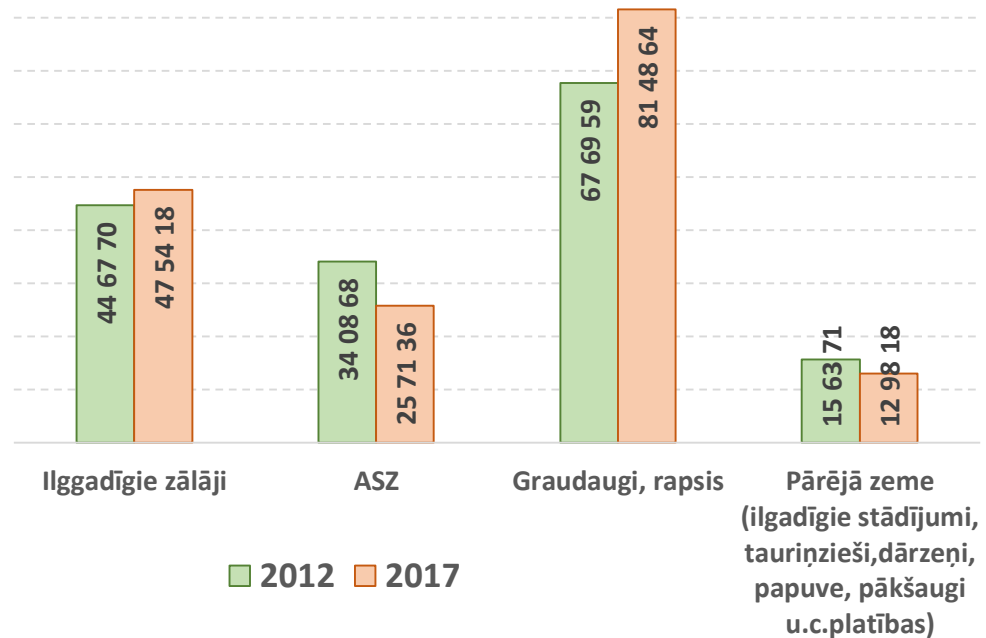
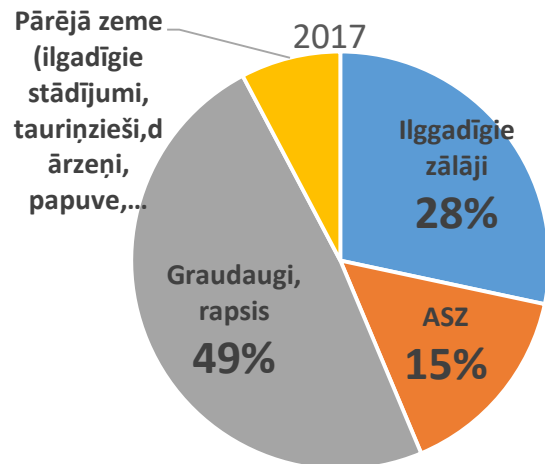
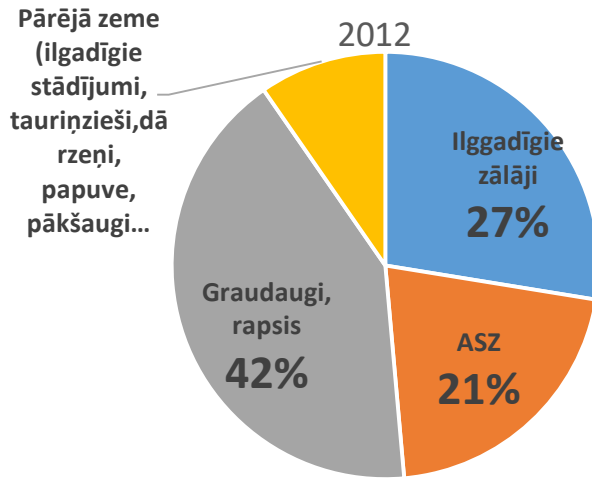

Lauksaimniecībā uzmantojamās zemes
(LIZ) izmantošana palielinās, tuvojoties
2 milj. ha

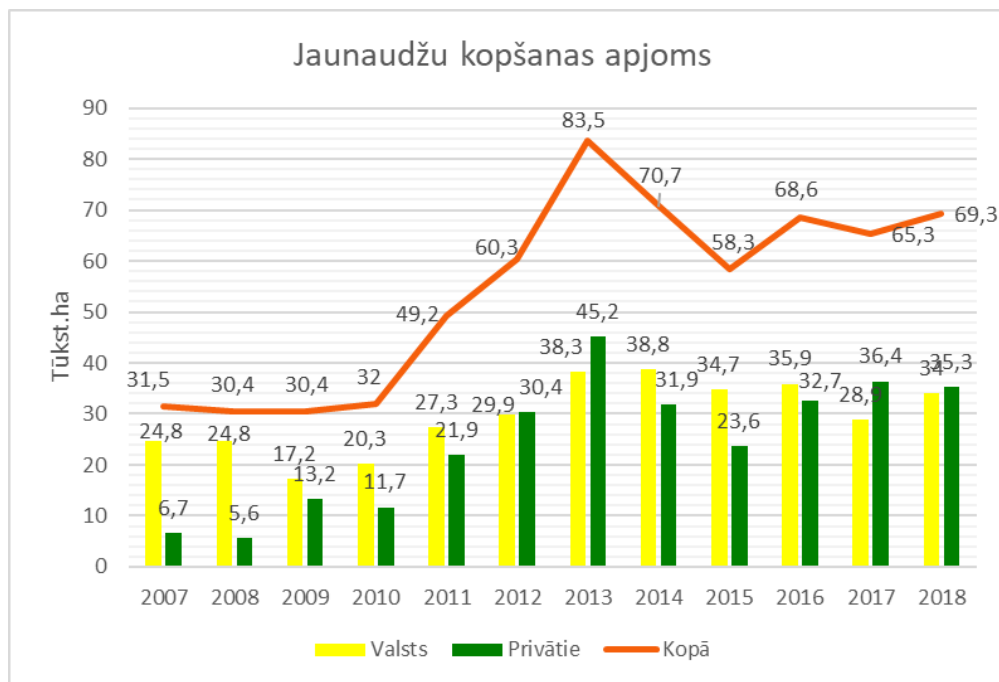
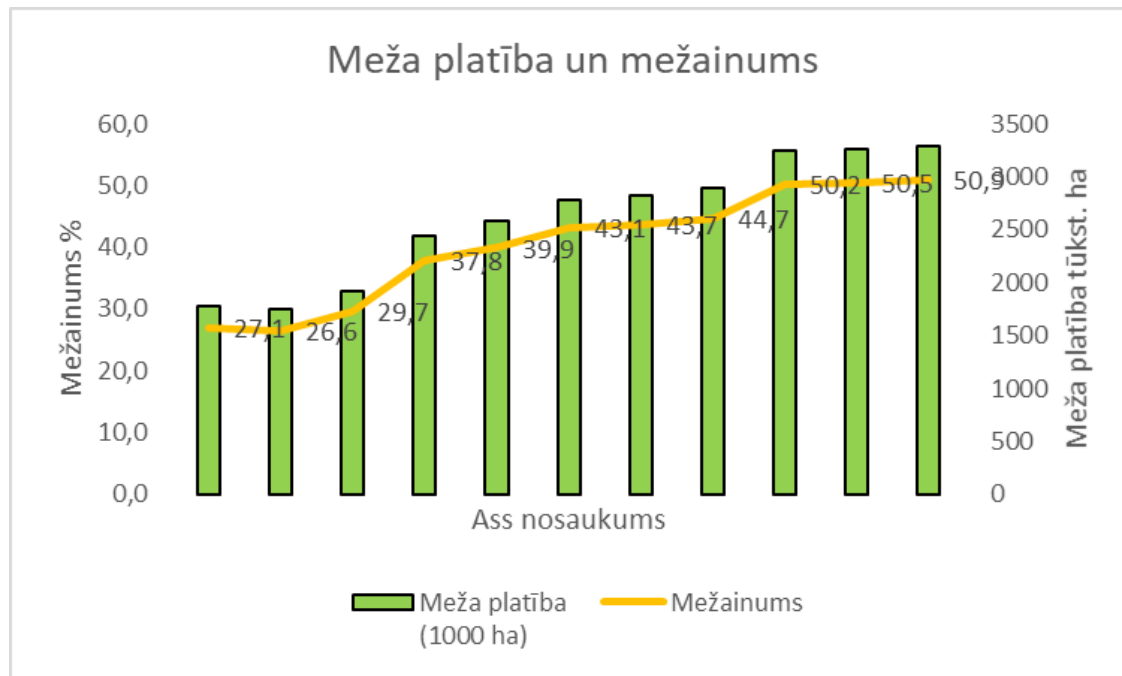

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme

2017.gadā, salīdzinot ar 2012.gadu, novērojams straujš graudaugu platību pieaugums (gan uz pieaugošo LIZ, gan zālāju platību rēķina).

Meža platības (Avots: VMD)

Ainavas daudzveidība un tās elementi

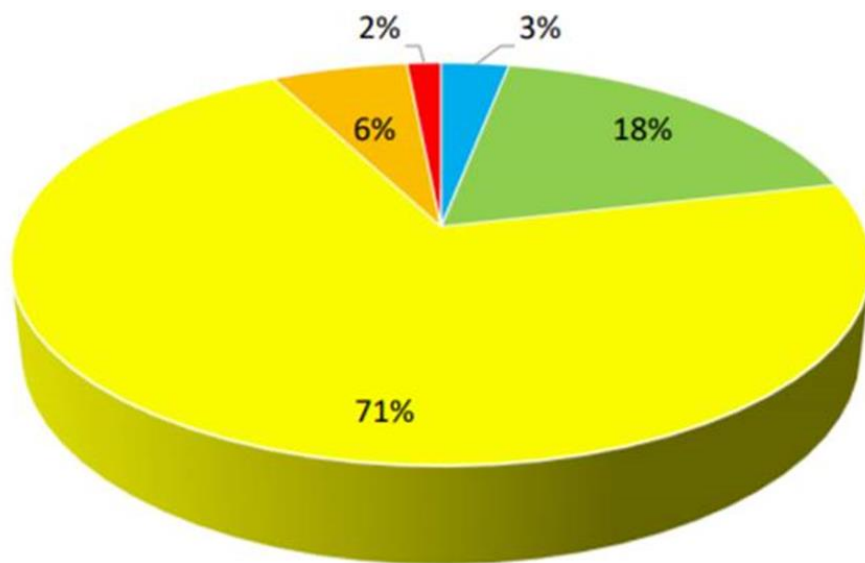
Ainavas homogenizācijas piemērs Platones pagastā no 1995. gada līdz 2013. gadam.

ŪDENS KVALITĀTE

Ūdens resursi: eitrofikācija

Ūdens resursu stāvoklis ir novērtēts ūdens objektu līmenī upju baseinu apsaimniekošanas plānos 2016-2021.gadam.

Apsekoto ūdensobjektu kopskaita sadalījums pa ekoloģiskās kvalitātes/potenciāla klasēm 2017.gadā (LVĢMC)

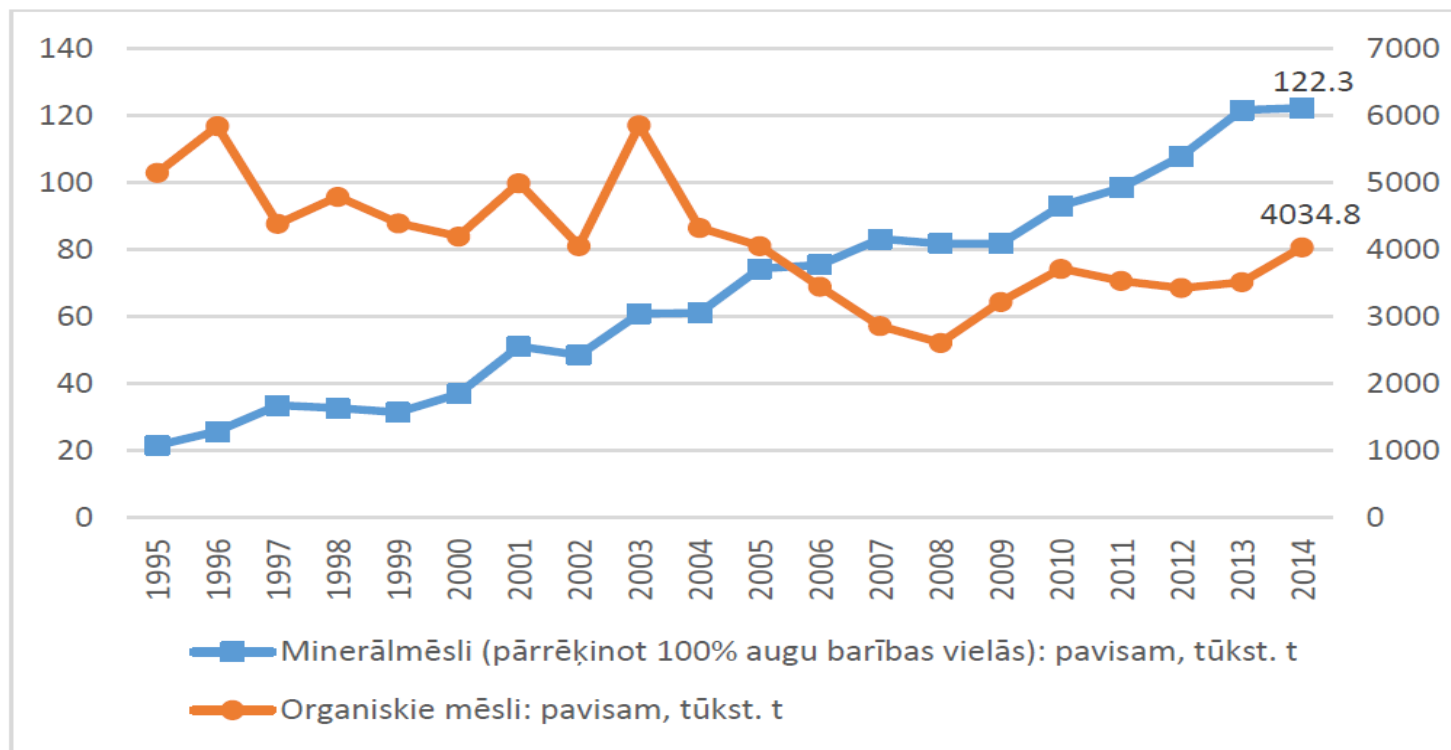
■ Augsta ■ Laba ■ Vidēja ■ Slikta ■ Ļoti slikta

Tabula: Labs ūdens stāvoklis (% no kopējo ūdens objektu skaita); mērķis - 100%

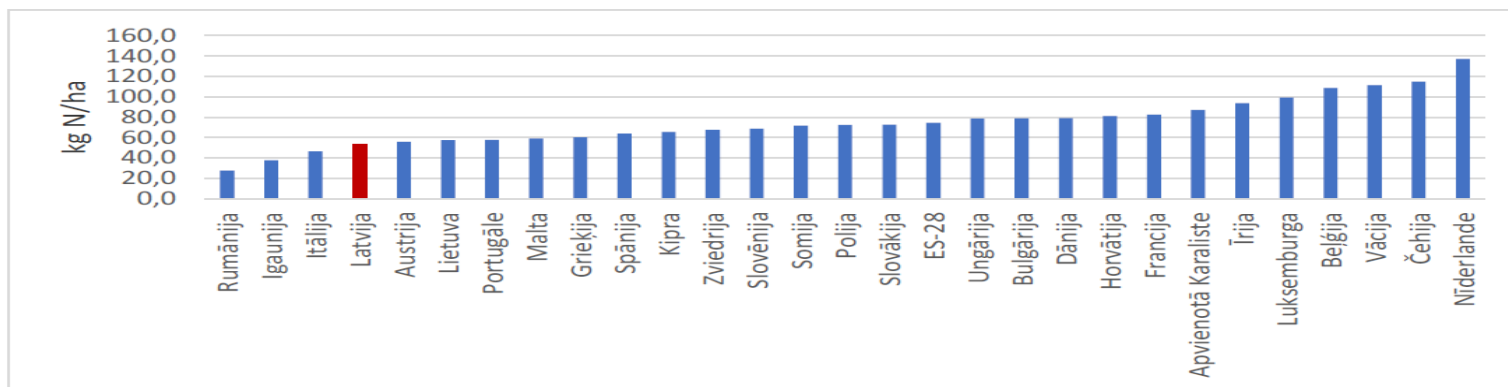
	Daugava	Gauja	Lielupe	Venta
Upes	7.8	43.2	11.5	18.2
Upes (SPŪO)	30.0	0	0.0	33.3
Ezeri	23.5	25.7	17.0	10.3
Ezeri (SPŪO)	50.0	-	0.0	0.0

Ūdens resursi

Mēslojuma iestrāde tūkstošos tonnās gadā (Avots: Centrālā Statistikas pārvalde)

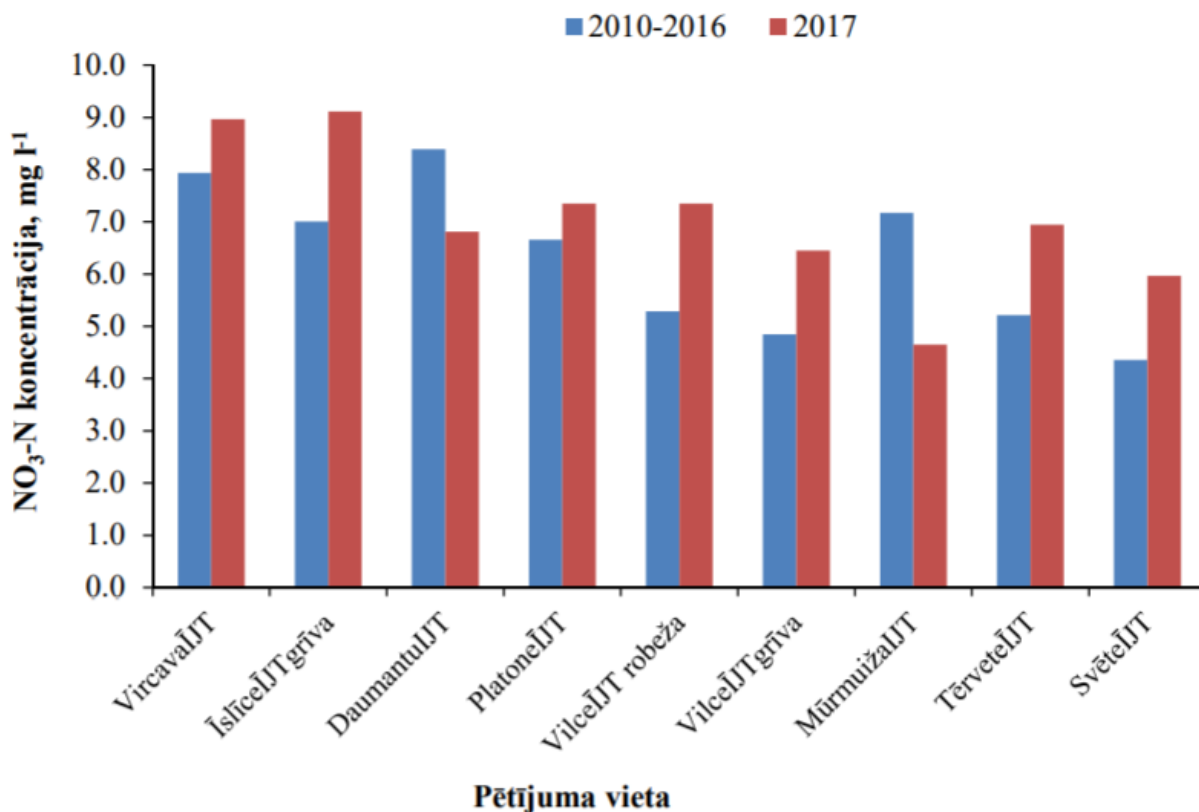

Slāpekļa saturošo minerālmēslojuma lietošanas apjomi Eiropas Savienībā 2015.g. (Avots: Eurostat)

Nitrātu saturs virszemes ūdens objektos

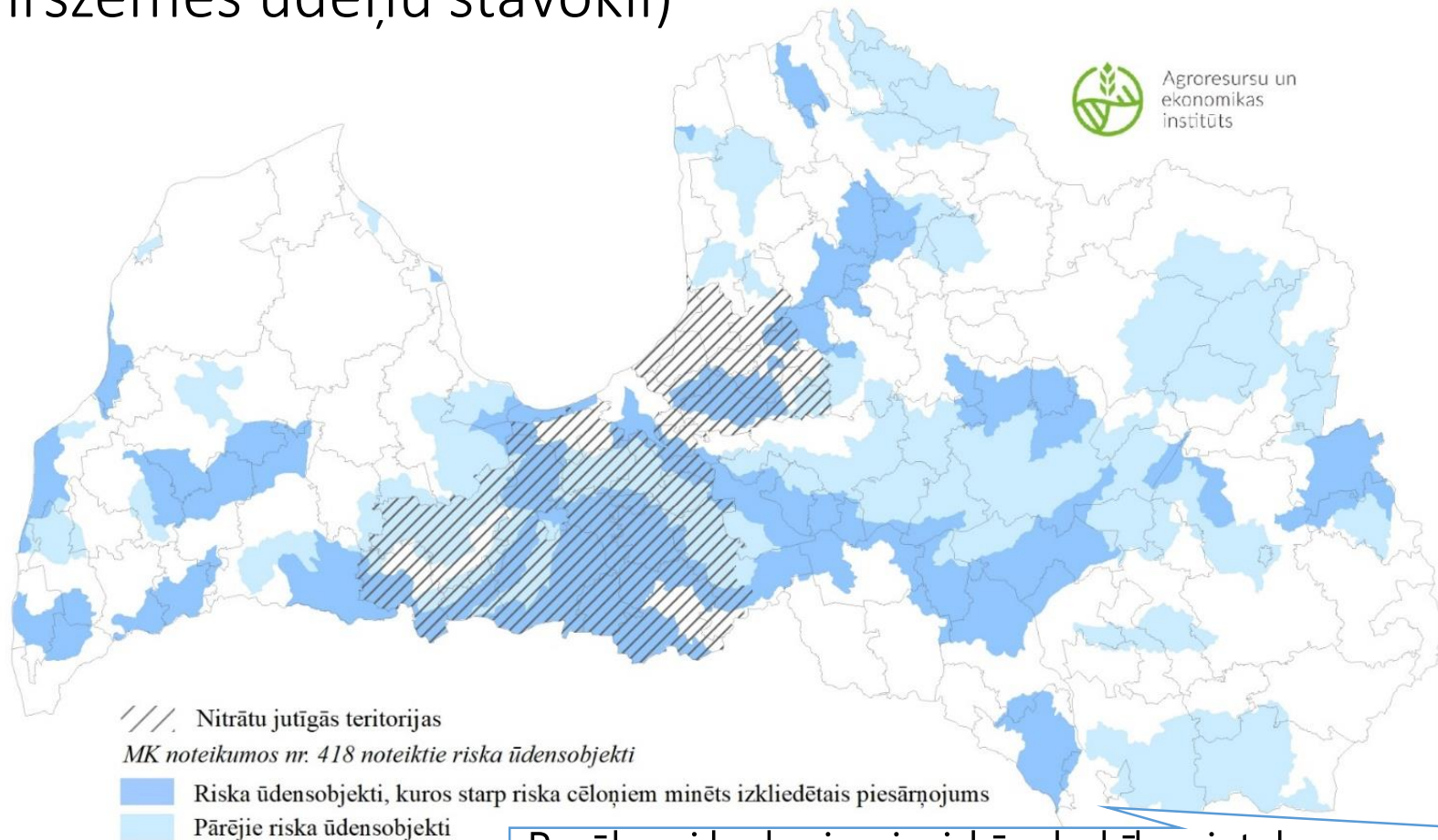
Gadu vidējās nitrātu – slāpekļa koncentrācijas īpaši jutīgo teritoriju upēs.

2017. gadā septiņās no deviņām ūdeņu paraugu ņemšanas vietām īpaši jutīgo teritoriju upēs vidējās nitrātu – slāpekļa koncentrācijas ir bijušas augstākas nekā ilgtermiņā novērotās

2017. gadā ES Nitrātu direktīvā norādītā nitrātu – slāpekļa koncentrācijas robežvērtība tiek pārsniegta epizodiski - ziemas/rudens mēnešos - janvāris, februāris, marts, novembris un decembris

Riska ūdensobjekti (pastāv riski nesasniegt labu virszemes ūdeņu stāvokli)

Pasākumi lauksaimnieciskās darbības ietekmes mazināšanai:

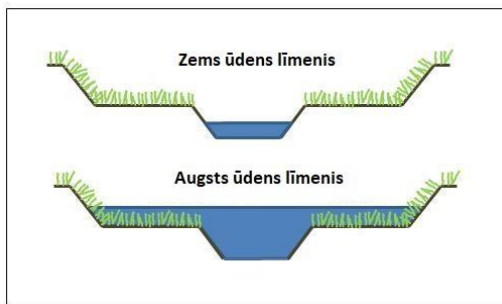
- Mēslošanas plānošana
- Veģetācijas buferjoslas;
- Zaļās platības ziemas sezonā
- Videi draudzīgas meliorācijas sistēmas

Videi draudzīgi meliorācijas elementi

- Sedimentācijas baseini

- Divpakāpju meliorācijas grāvji

- Kontrolēta drenāža
- Mākslīgie mitrāji

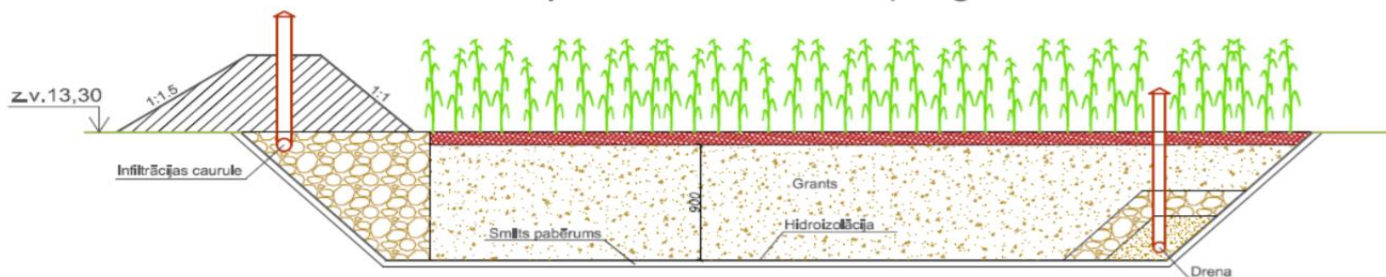
- Akmeņu krāvumi

- Meandrēšana

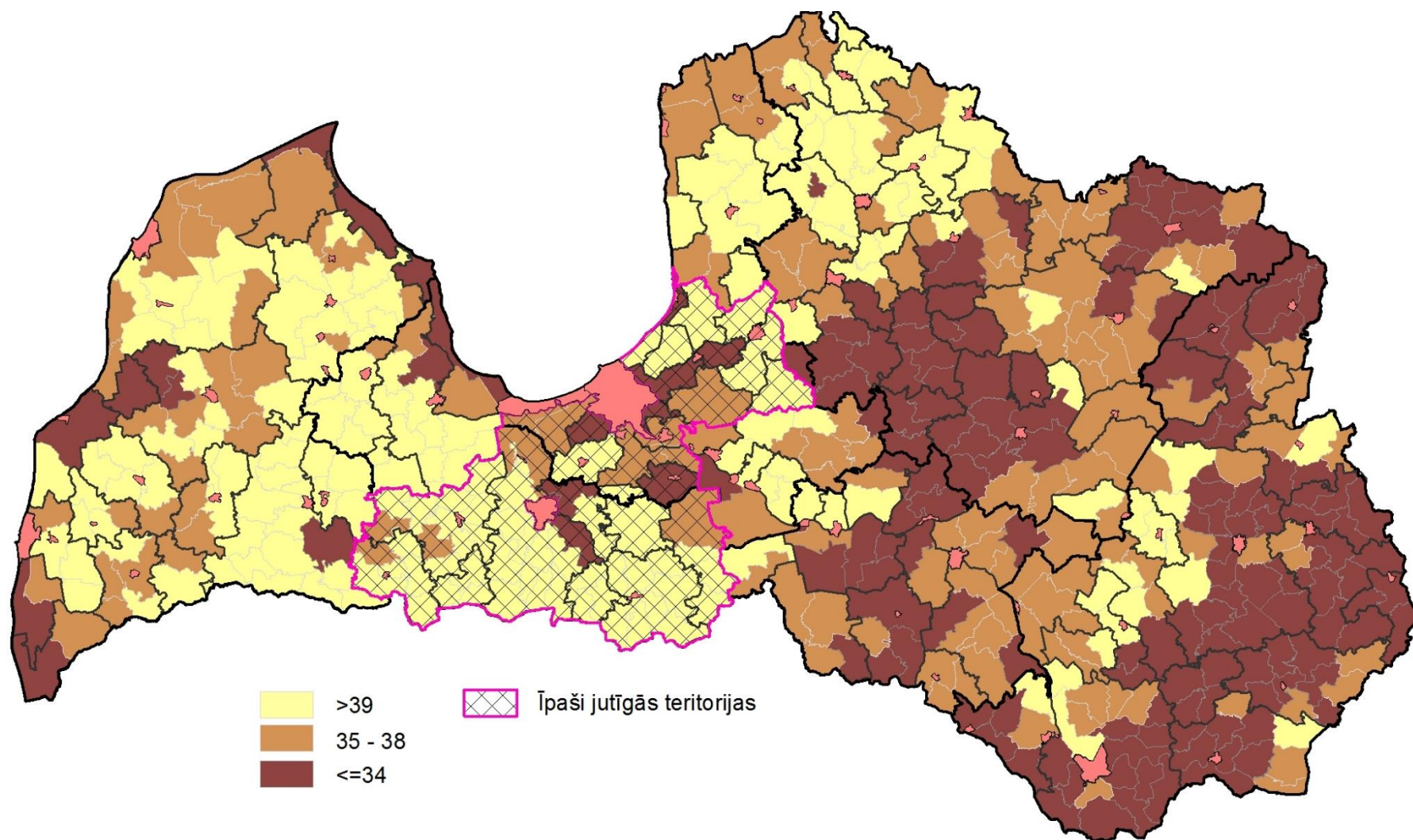
Pazemes plūsmas mitrzemes šķērsgriezums

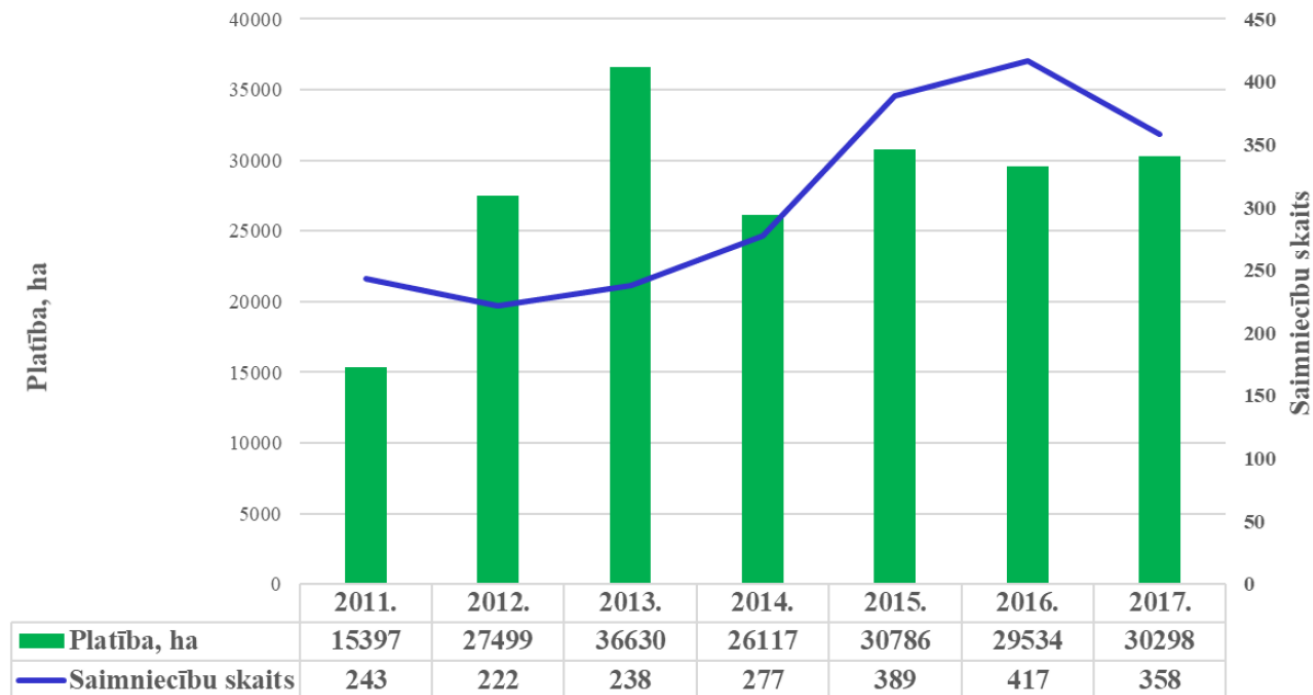

AUGSNES KVALITĀTE

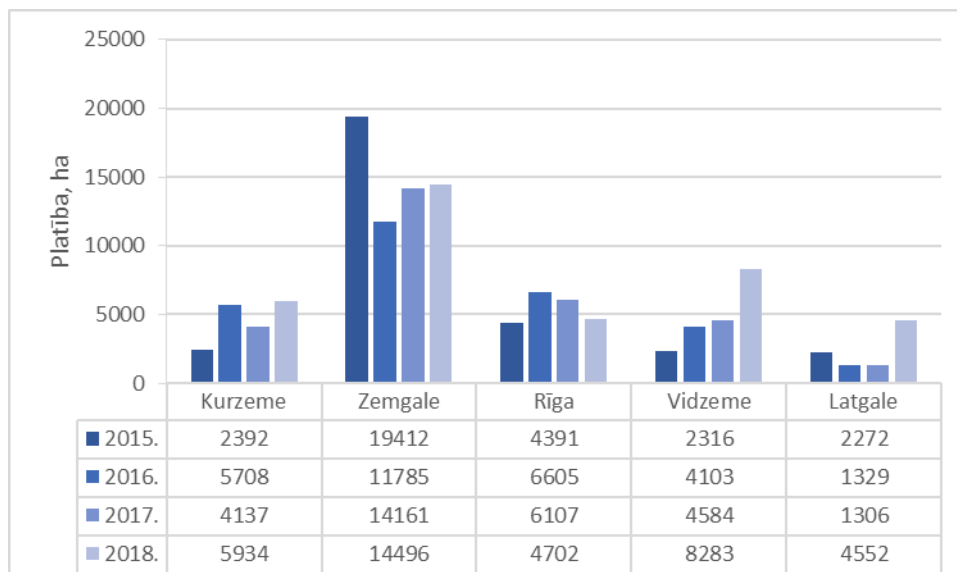
Augsnes balles (VZD)

Augsne – augu agroķīmiskās izpētes dinamika (VAAD)

Augšņu agroķīmiskās izpētes
apjomi pa PR, ha

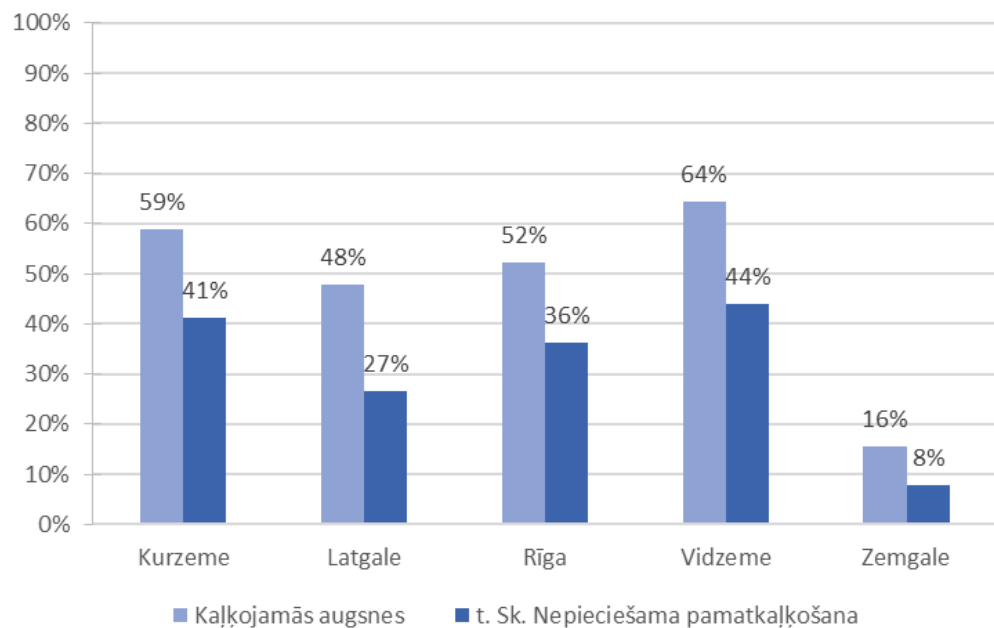
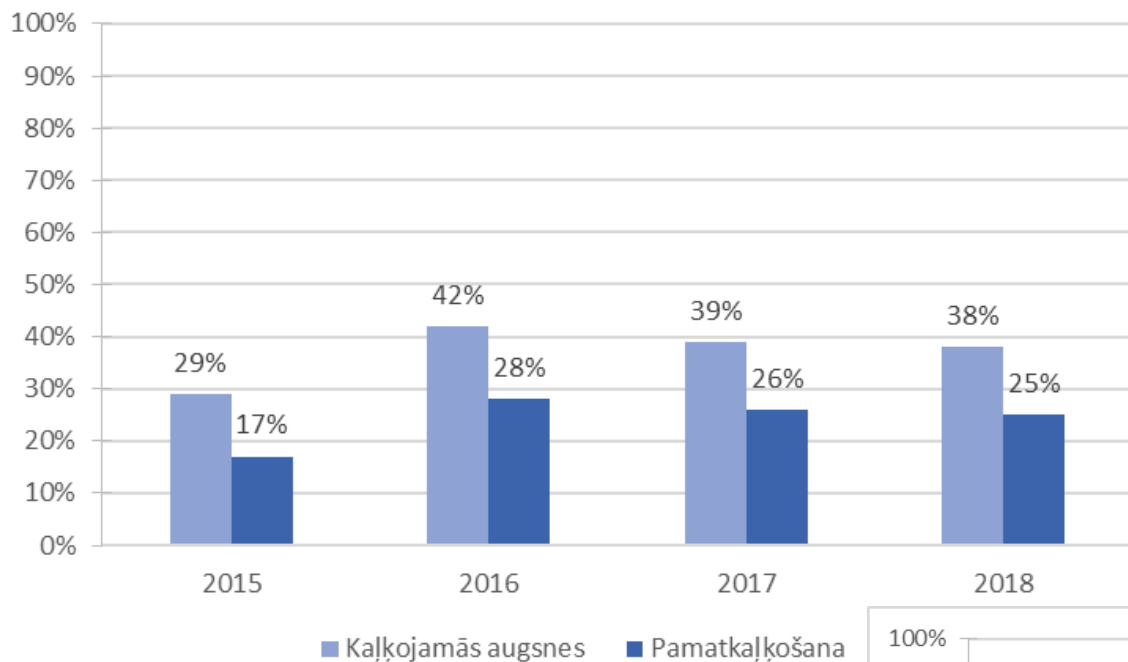

Augsne – agroķīmisko īpašību rādītāji pētītajā LIZ (VAAD)

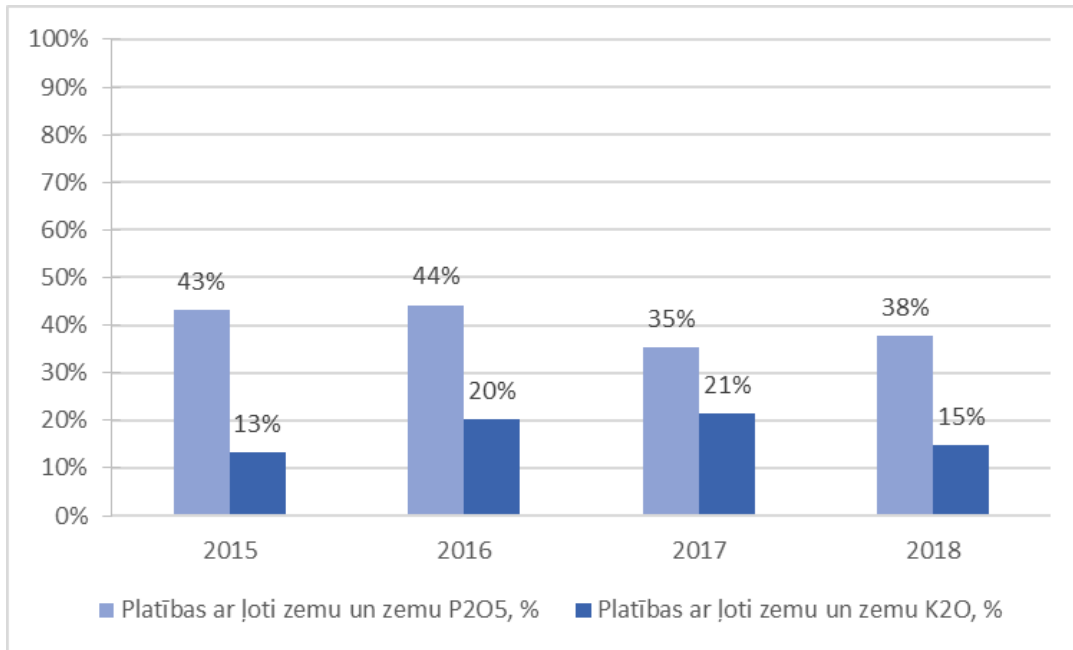
Agroķīmisko īpašību rādītāji pētītajā LIZ, %

Rādītājs	2012	2017
ORGANISKĀ VIELA		
OV < 2 %	11	7
OV 2,1 – 5 %	82	83
REAKCIJA		
pH _{KCl} < 5,5	15	23
BARĪBAS ELEMENTI		
Zems un ļoti zems P ₂ O ₅	21	35
Zems un ļoti zems K ₂ O	12	21
IEKULTIVĒŠANAS PAKĀPE		
Zema	19	36
Vidēja	44	40
Augsta	37	24

Kaļķošanas vajadzība 2015. – 2018. gads

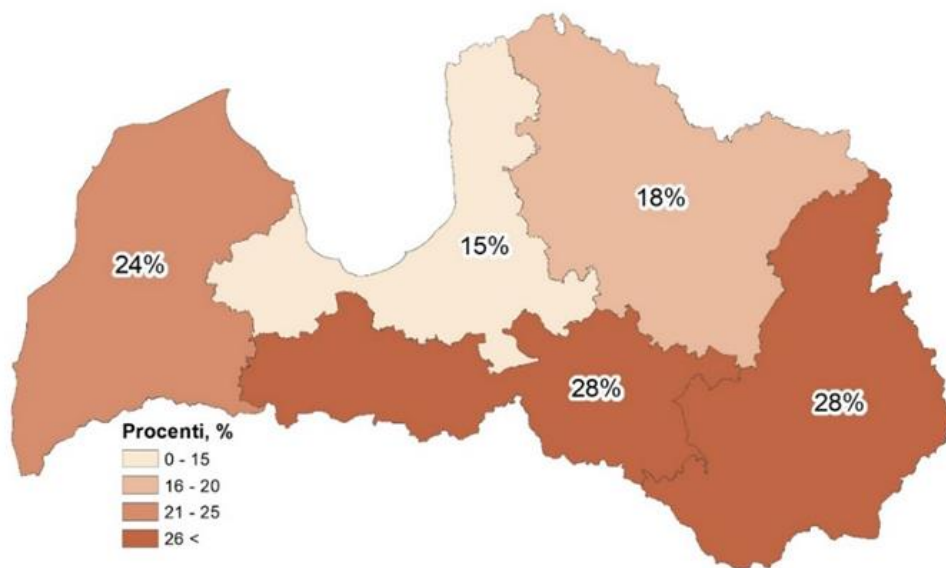

Avots: VAAD, AREI, 2019, Augsnes kvalitātes rādītāju novērtējums dažādos LAP 2014-2020 pasākumos atbalstītajās platībās

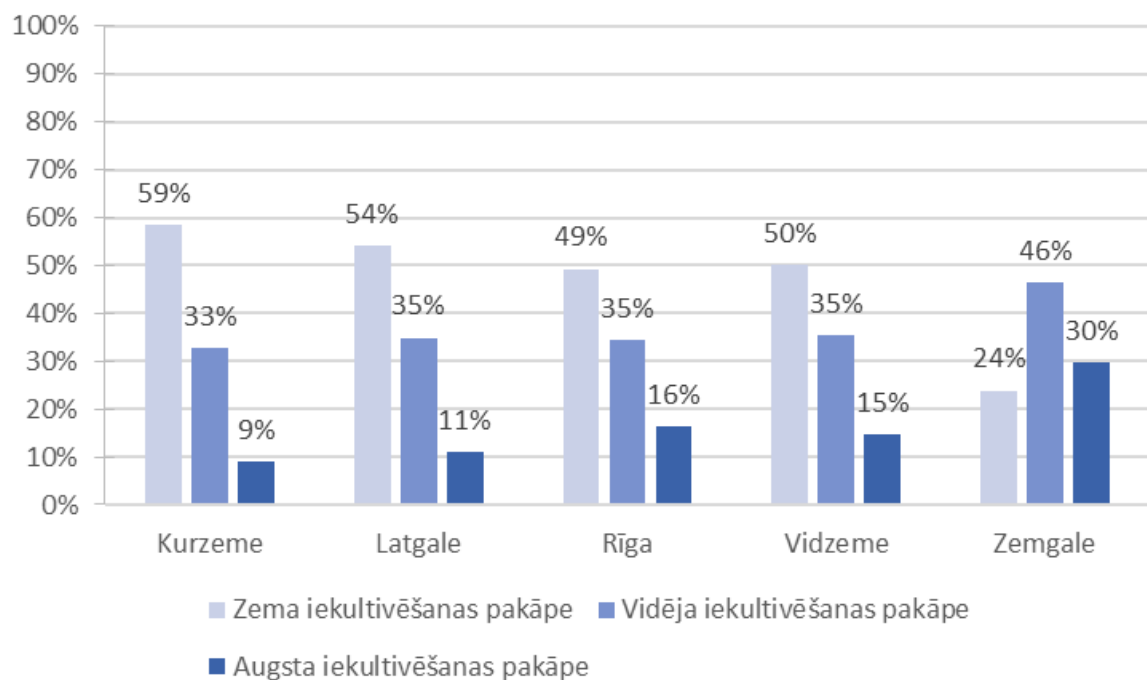
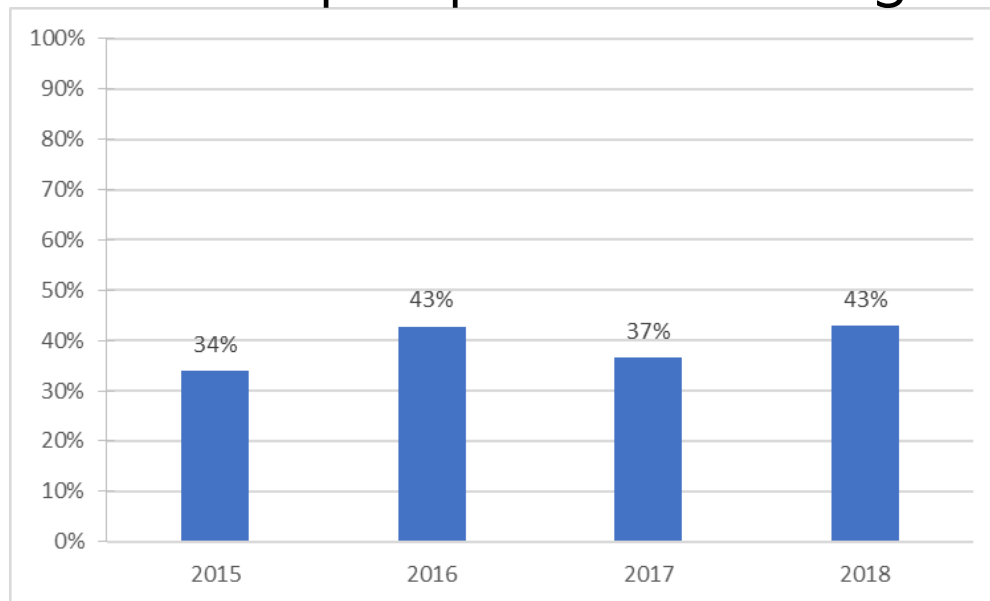

Platības ar ļoti zemu un zemu fosfora un kālija nodrošinājumu 2015. – 2018. gads, %, no pētītās LIZ

Nepietiekams organiskās vielas saturs, % no pētītās LIZ

Platības ar zemu iekultivēšanas pakāpi 2015. – 2018. gads, %, no pētītās LIZ

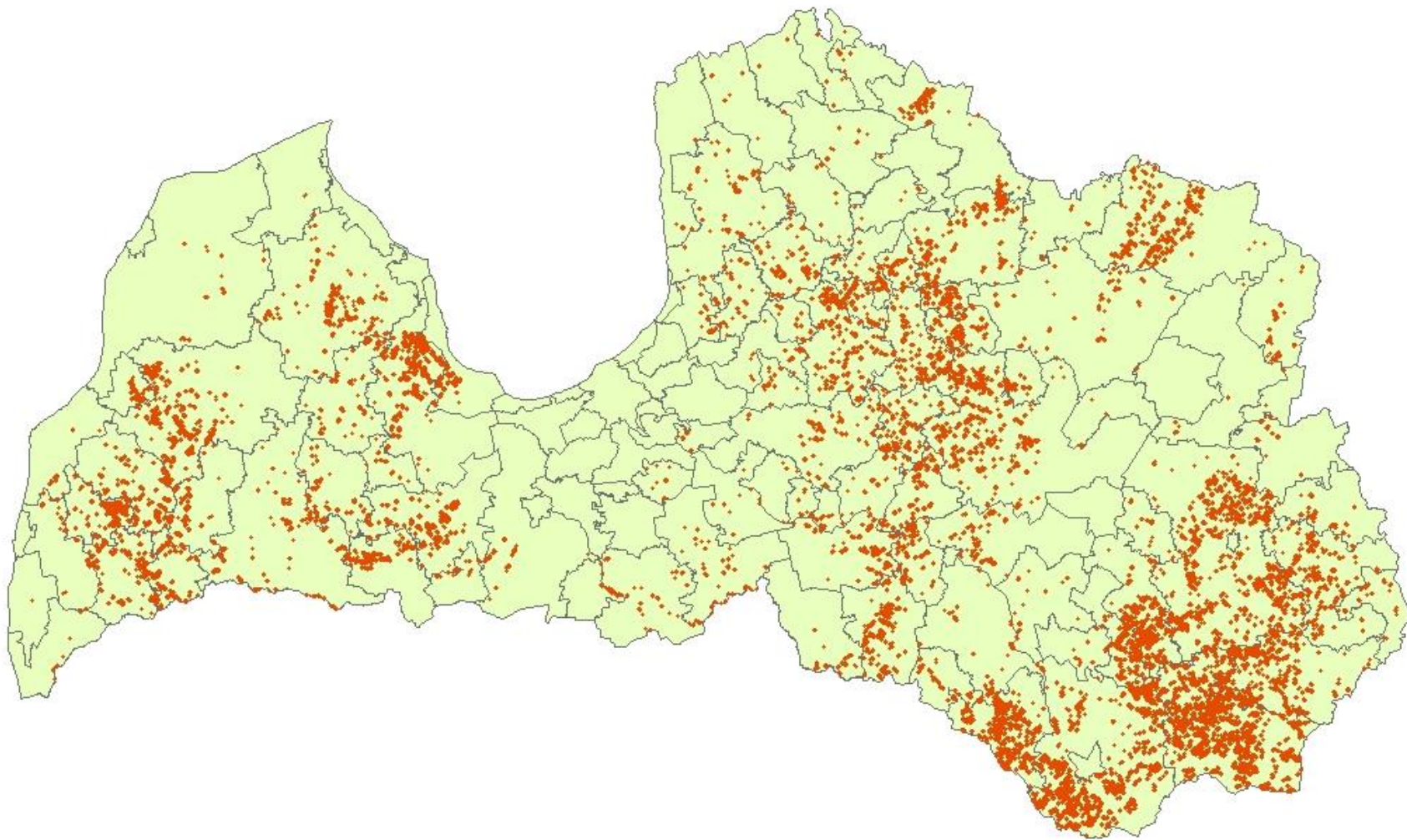

Agroķīmiskās
iekultivēšanas
pakāpes grupas VPR
2015.–2018. gads,
%, no pētītās LIZ

Avots: VAAD, AREI, 2019, Augsnes kvalitātes rādītāju
novērtējums dažādos LAP 2014-2020 pasākumos
atbalstītajās platībās

Erozijas risks

Nogāzes slīpums 4 grādi
9836 lauki; 1770 ha

GAISA KVALITĀTE

Gaiss - Amonjaka emisiju samazināšana lauksaimniecībā

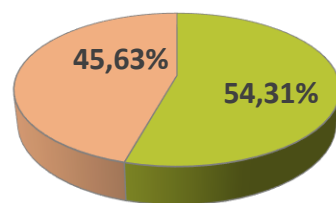
Direktīva Nr.2016/2284 nosaka amonjaka (NH₃) emisiju samazinošās saistības:

2020.-2029.gads -1% no 2005.gada NH₃ emisijām

pēc 2030.gada -1% no 2005.gada NH₃ emisijām

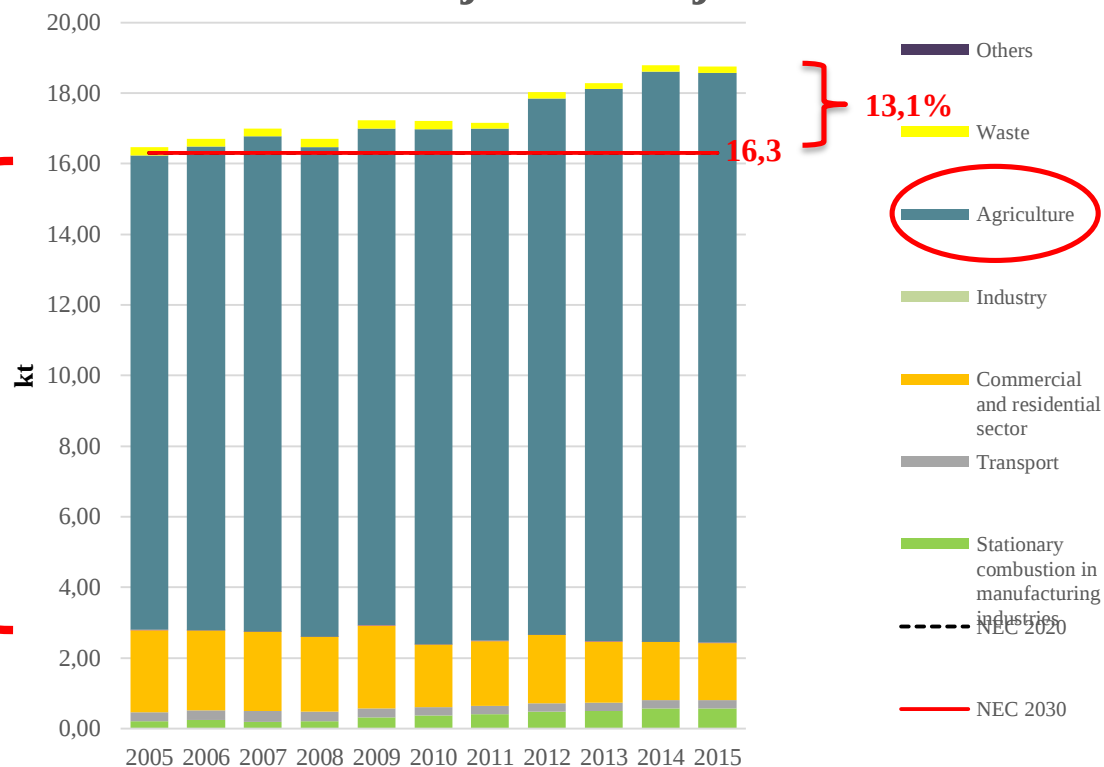
Lauksaimniecības sektors veido 86,04% (2015.gada dati) no kopējām NH₃ Latvijā

Amonjaka emisijas lauksaimniecībā
2015.gadā

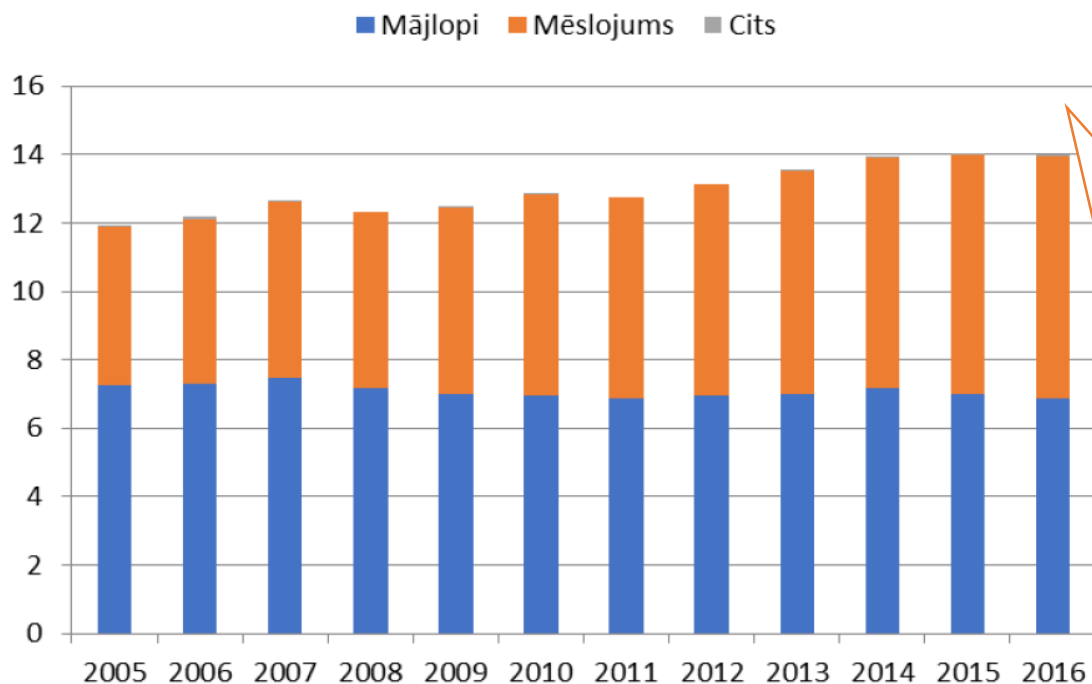

- Augkopība (Organiskā mēslojuma un minerālmēslojuma lietošana)
- Lopkopība (Kūtsmēslu apsaimniekošana)

Amonjaka emisijas

Amonjaka (NH₃) emisiju (kt) laika posmā 2005.-2016.g.

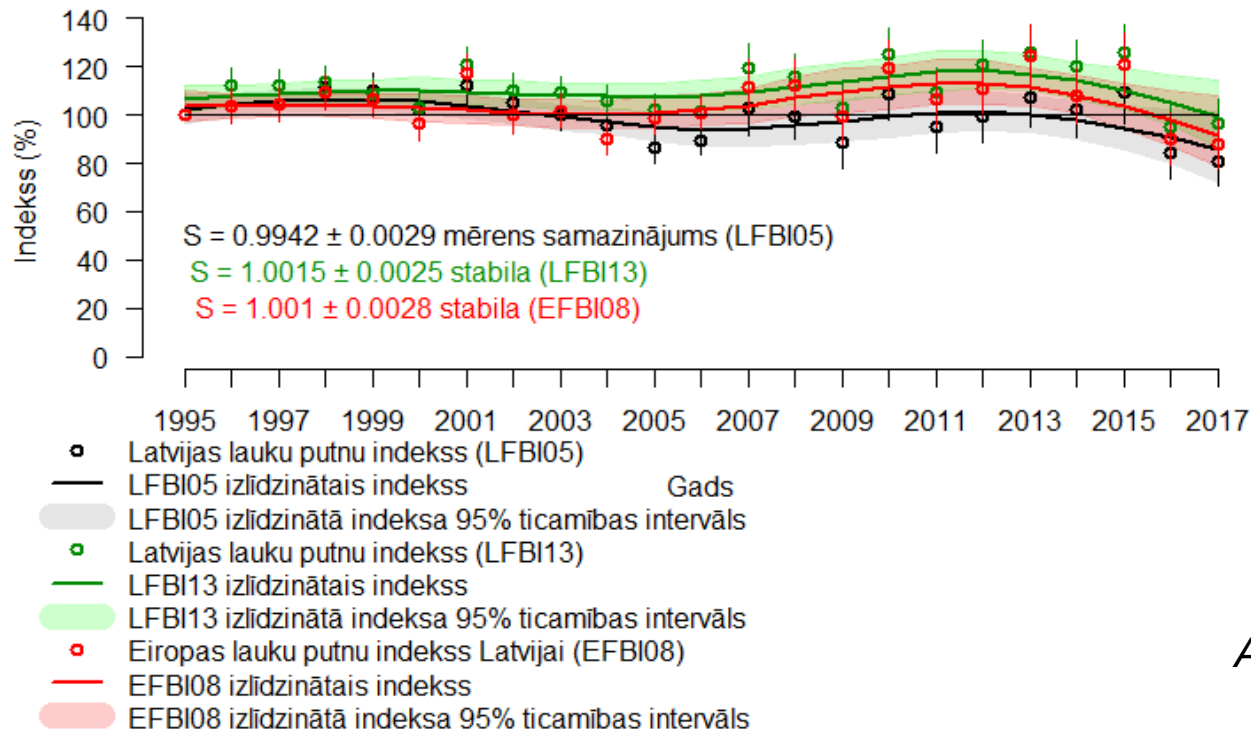
Amonjaka emisijas samazinošie pasākumi:

- Šķidro kūtsmēslu krātuvju nosegšana
- Lagūnu aizstāšana ar cilindriskām krātuvēm
- Biogāzes ražošana
- Tieša šķidro kūtsmēslu iestrāde augsnē
- Precīza minerālmēslojuma lietošana
- Tauriņziežu iekļaušana kultūraugu rotācijā
- Samazināts kūtsmēslu iestrādes laiks
- Bioloģiskā piena lopkopība
- Sabalansēta dzīvnieku barības izmantošana
- Mēslošanas plānošana

BIOLOGISKĀ DAUDZVEIDĪBA

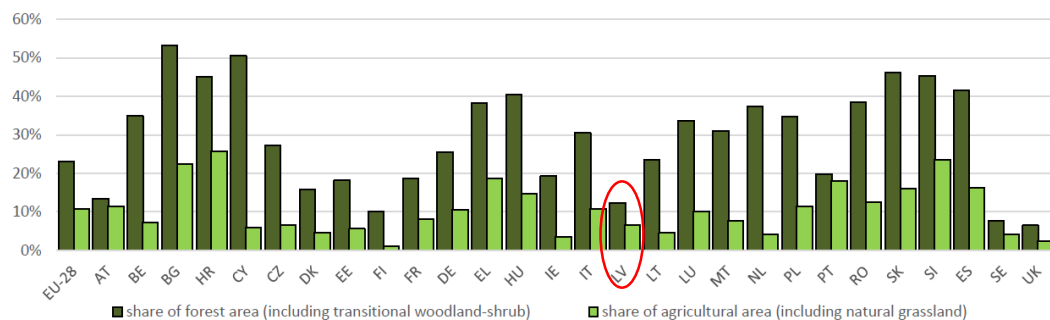
Lauku putnu indekss

Avots: LOB, Dienas putnu monitorings, 2017

- Pašlaik vēl grūti vērtēt samazinājuma iemeslus.
- Ir saistība ar vairāku indeksu veidojošo sugu (griezes, dzeltenās cielavas, kārkļu ļauķa) populāciju samazināšanos tieši pēdējos gados.
- Trūkst specifisku pētījumu.

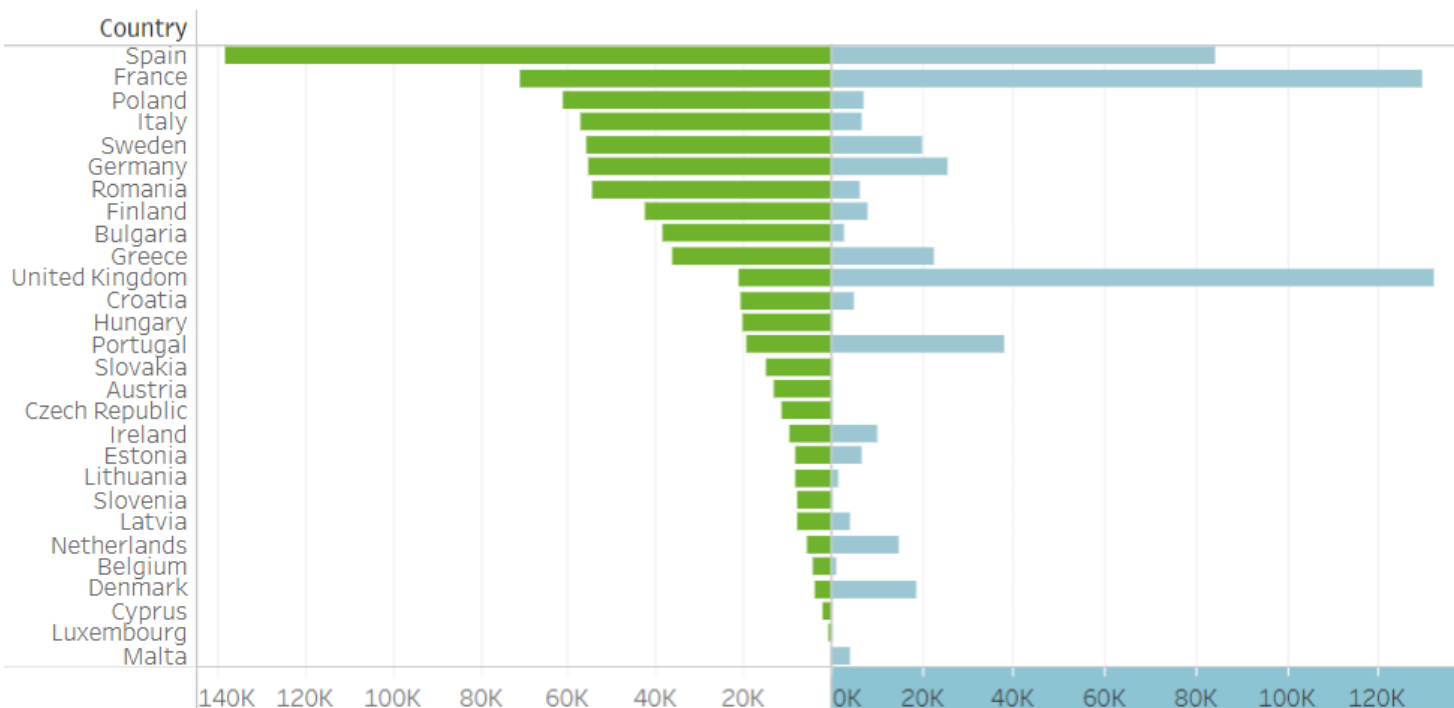
Natura 2000 teritorijas

Source: NATURA 2000 Barometer statistics

Šobrīd Latvijā ir izveidotas 333 **Natura 2000** teritorijas, kas kopumā aizņem ap 12% no Latvijas teritorijas.

Latvijā *Natura 2000* sauszemes teritorijas aizņem vienu no mazākajām platībām Eiropā, rēķinot procentuāli no valsts teritorijas platības – 7,4 tk km².

ES nozīmes aizsargājamo biotopu stāvoklis (2007-2012)

ES dzīvotnes kods (atbilstoši ES Sugu un Dzīvotņu direktīvai)	ES dzīvotnes nosaukums	Dabiskās izplatības areāls	Dzīvotnes aizņemtā platība areāla robežās	Specifiskas struktūras un funkcijas (t.sk. tipiskās sugas)	Nākotnes izredzes (attiecībā uz dzīvotnes areālu, ar dzīvotni aizņemto platību un tās specifiskajām struktūrām un funkcijām)	Kopējais aizsardzības stāvokļa novērtējums
5130	Kadiķu audzes zālājos un virsājos	XX	U2-	U2-	U2-	U2-
6110*	Lakstaugu pioniersabiedrības seklās kaļķainās augsnēs	FV	U1-	U1-	U1-	U1-
6120*	Smiltāju zālāji	FV	U2-	U2-	U2-	U2-
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs (* nozīmīgas orhideju atradnes).	FV	U2-	U2-	U2-	U2-
6230*	Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	FV	U2-	U2-	U2-	U2-
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	FV	U1-	U2-	U1-	U2-
6410	Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	FV	U2-	U2-	U2-	U2-
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	FV	FV	FV	FV	FV
6450	Palieņu zālāji	FV	U1-	U2-	U2-	U2-
6510	Mēreni mitras pļavas	FV	U1-	U2-	U2-	U2-
6530*	Parkveida pļavas un ganības	XX	U2-	U2-	U2-	U2-

FV

Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable)

U1

Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate)

U2

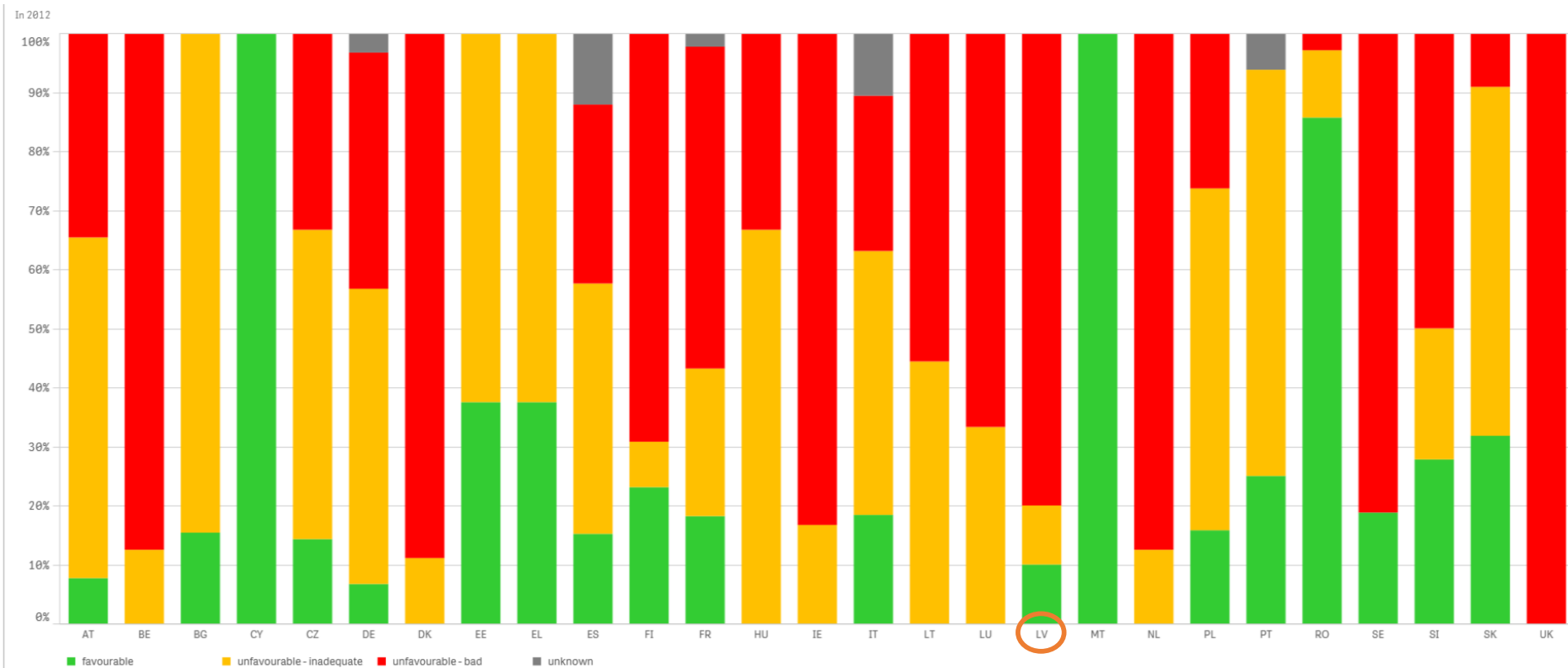
Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad)

XX

Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown)

ES nozīmes aizsargājamo biotopu stāvoklis (2007-2012)

Lauksaimniecības dzīvotnes (zālāji) pēc aizsardzības stāvokļa (%)

FV Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable)

U1 Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate)

U2 Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad)

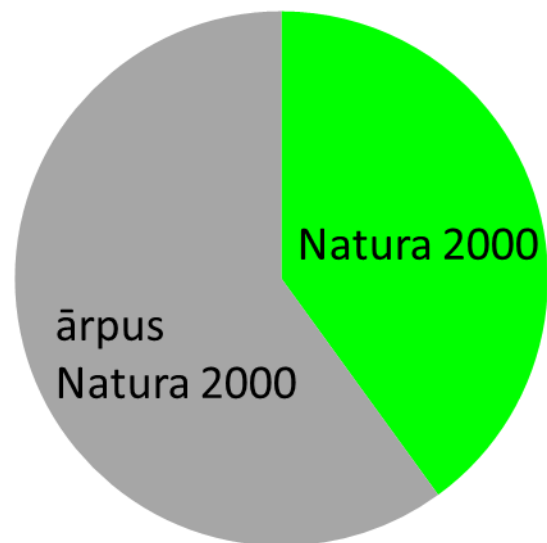
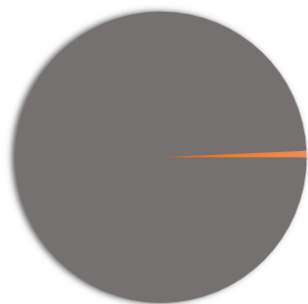
XX Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown)

Biotopu direktīvas 92/43/EEK zālāji

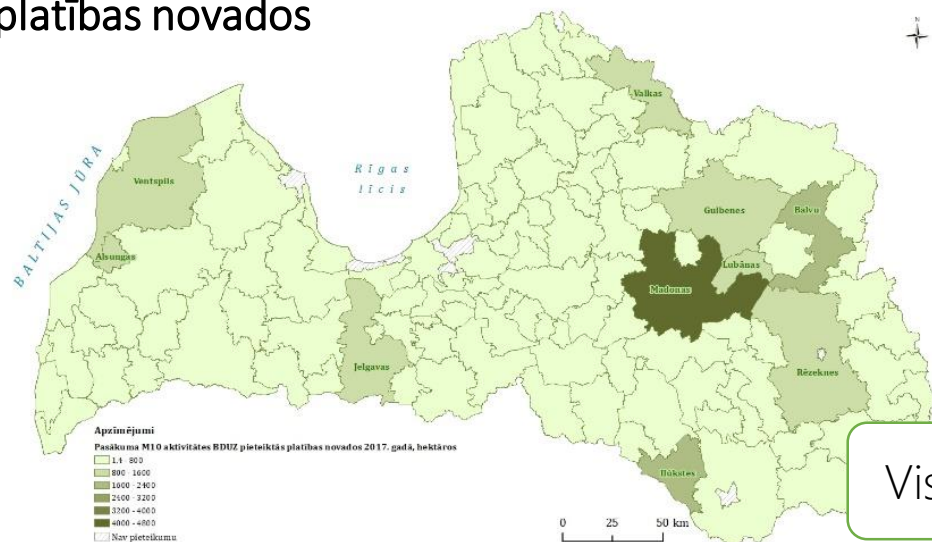
- Direktīvas objekti (zālāju biotopi – dabiskie zālāji, kas ir vecāki par 20 gadiem) atrodas gan Natura 2000 teritorijās, gan ārpus tām
- 40 % Natura 2000 teritorijās
- 60 % ārpus Natura 2000 teritorijām

47 581 ha
0.7 % no valsts
teritorijas

LAP2014-2020 BDUZ atbalstam deklarētās platības novados

	BDUZ, pieteiktās platības			
	2015	2016	2017	2018
BVZ	26431	26053	23513	19 423
1.klase	3184	4245	6675	10 574
2.klase	1507	1810	2337	4 523
3.klase	667	890	1476	2 365
4.klase	72	96	156	152
Kopā:	31861	33 094	34157	37 037

Vislatvijas Dabas skaitīšana

ZM uzsāk BVZ pārvērtēšanu, nosakot ES nozīmes zālāju biotopus

LAP 2004-2006

LDF noteiktie
bioloģiski vērtīgie
zālāji

Mērķis 21 000 ha
Izpilde 28 000 ha

LAP 2007-2013

LDF noteiktie
bioloģiski
vērtīgie zālāji

Mērķis 35 000 ha
Izpilde 35 600 ha

LAP 2014-2020

Bioloģiski
vērtīgie zālāji un
ES nozīmes
zālāju biotopi
(klases)

Mērķis 47 000 ha
Izpilde 37 037 ha

LAP 2021-2027

ES nozīmes zālāju biotopi
(klases)

Sasniedzamais rādītājs ???

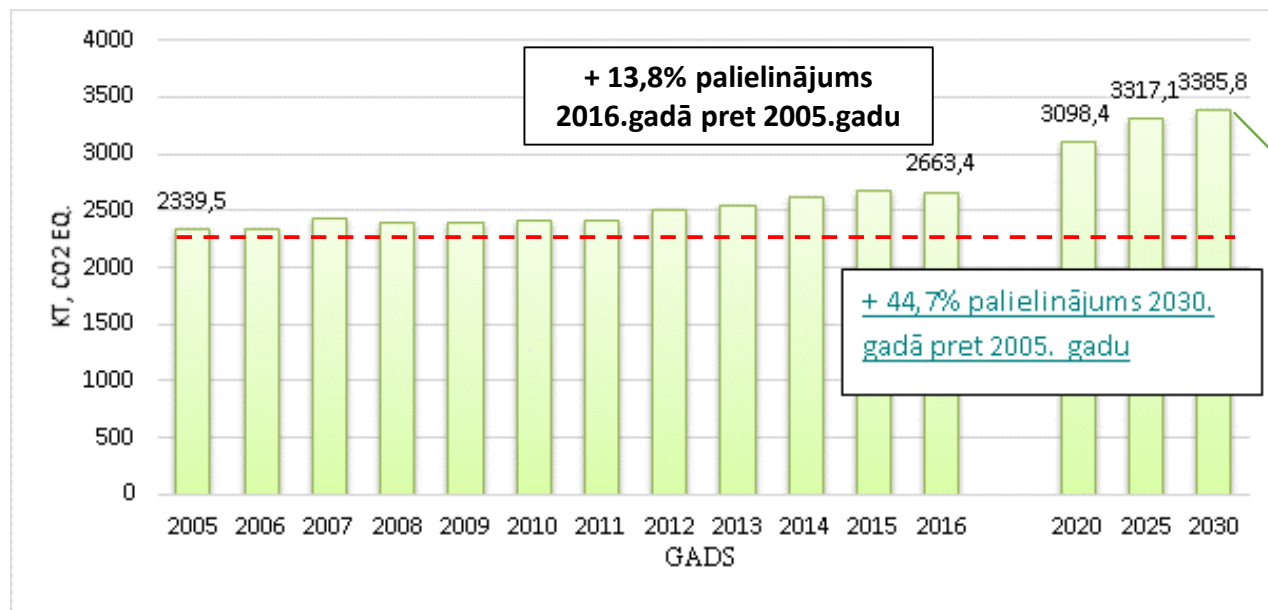
*? Mērķteritoriju nodalīšana –
palienes, putni, vissezona
ganīšana, kolektīvā pieeja
? Papildus atbalsts, ja zālāju
plāns
? Zālāju biotopu atjaunošana
? Pārējo zālāju
apsaimniekošana*

BIOLOĢISKĀS DAUDZVEIDĪBAS UZTURĒŠANA ZĀLĀJOS

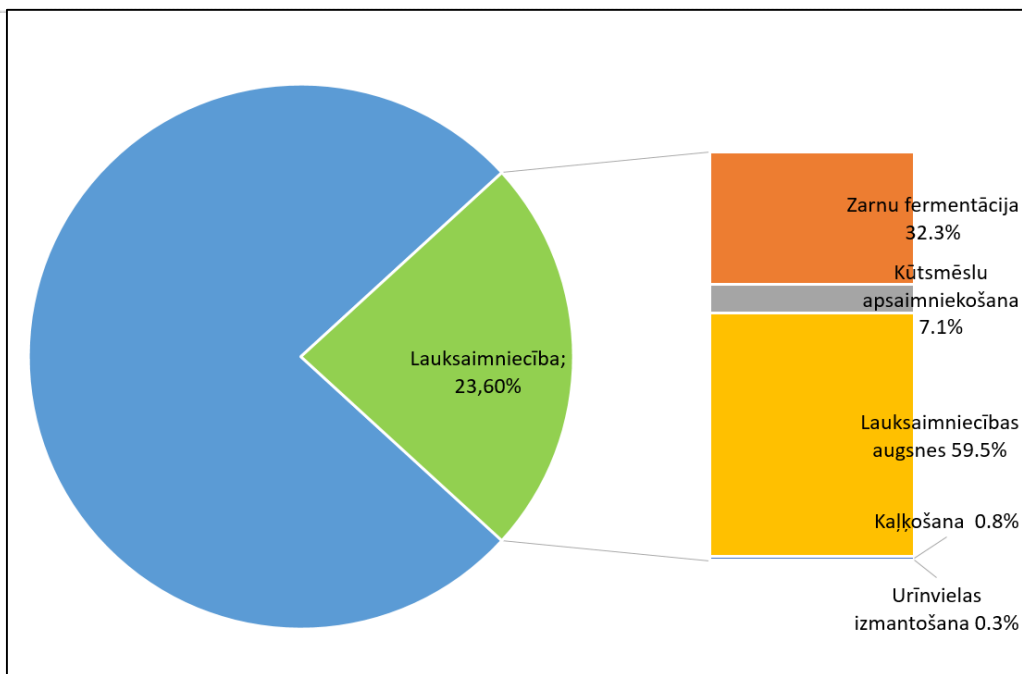
KLIMATS

SEG emisijas - jāsamazina

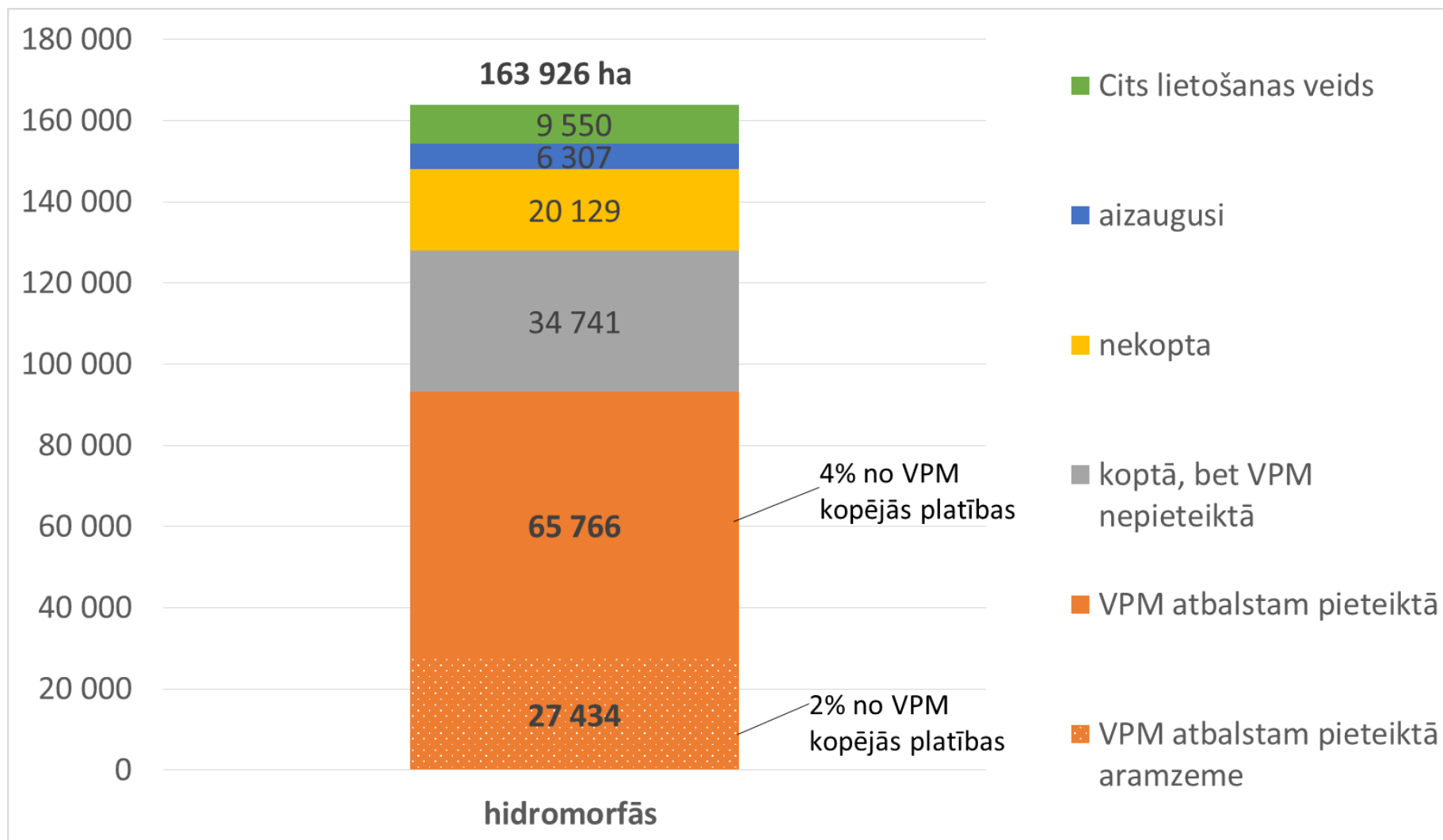

Esošie pasākumi, kas iekļauti prognozē un kuru īstenošana tiks turpināta, ievērojot pašreizējo ieviešanas tempu:

- Kūtsmēslu uzglabāšanas nosacījumi
- Biogāzes ražošana
- Pākšaugu iekļaušana augsekā
- Bioloģiskā un integrētā lauksaimniecība
- Precīzā augkopība un lopkopība
- Mēslošanas plāni
- Slāpekļa apsaimniekošanas nosacījumi īpaši jutīgajās teritorijās un prasības kūtsmēslu izklīdei

Organisko augšņu aizsardzība

Pasākumi, kurus ieviešot, tiktu panākts SEG emisiju samazinājums 2030.gadā

Nr.	Pasākums	Ietekmēti ha/l/s dzīvnieki
Reālistiskais scenārijs 3042.7 kt CO₂eq (343 kt CO₂eq samazinājums pret bāzi Nr.2)		
1.	Slāpekļa piesaiste (tauriņziežu iekļaušana rotācijā)	332 875 ha
2.	Mēslošanas plānošana	932 804 ha
3.	Barības devu plānošana	58 420 slaucamās govīs
4.	Šķidro kūtsmēslu separēšana	65 120 liellopi, 87 000 cūkas
5.	Barības bagātināšana ar taukvielām	58 420 slaucamās govīs
6.	Zaļmēslojuma augu audzēšana (rudens starpkultūras zaļmēslojumam)	207 275 ha
7.	Tieša organiskā mēslojuma iestrāde	836 ha vai 368 040 ha atkarībā no izvēlētas tehnoloģijas
8.	Precīza minerālmēslojuma lietošana	164 369 ha
9.	Nitrifikācijas inhibitoru lietošana	97 745 ha
10.	Barības kvalitātes uzlabošana	40 600 slaucamās govīs
Maksimālais scenārijs 2682.9 kt CO₂eq (702.8 kt CO₂eq samazinājums pret bāzi Nr.1) papildus ieviešamie pasākumi		
11.	Ilggadīgo zālāju ierīkošana organiskajās augsnēs	102 526ha
12.	Biogāzes ražošanas veicināšana	157 666 liellopi, 86 520cūkas, 1 600 000mājputni
13.	Meliorācijas sistēmu uzturēšana	639 023 ha
14.	Intensīva rotācijveida ganīšana	7100 dzīvnieki

ZALĀ ARHITEKTŪRA

Sasaiste ar citām ES rīcībpolitikām

Pesticīdu ilgtspējīgas
lietošanas direktīva

Ūdens kvalitāte
(Ūdens pamatdirektīva – laba
ūdens kvalitāte, Nitrātu
direktīva)

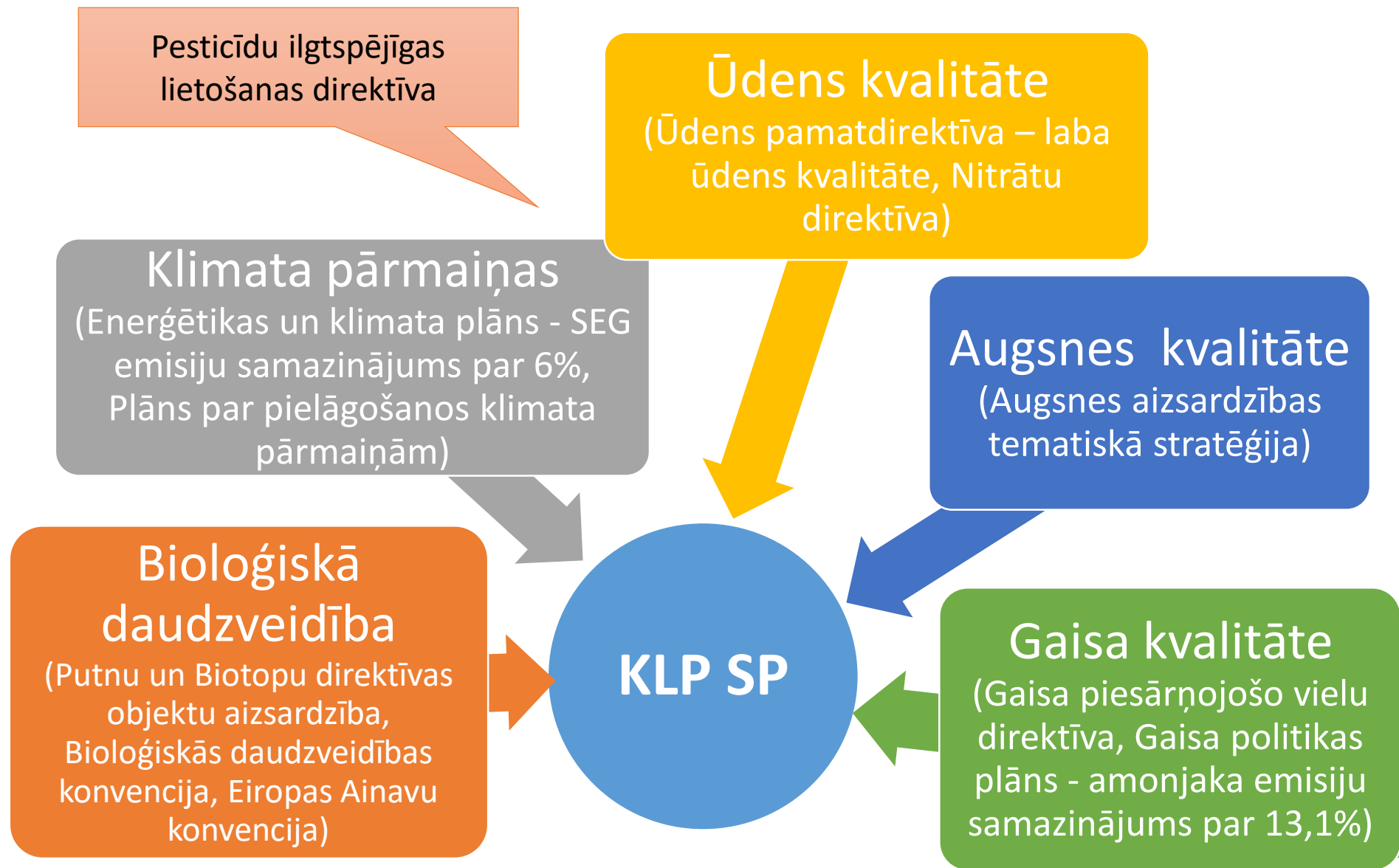
Klimata pārmaiņas
(Enerģētikas un klimata plāns - SEG
emisiju samazinājums par 6%,
Plāns par pielāgošanos klimata
pārmaiņām)

Augsnes kvalitāte
(Augsnes aizsardzības
tematiskā stratēģija)

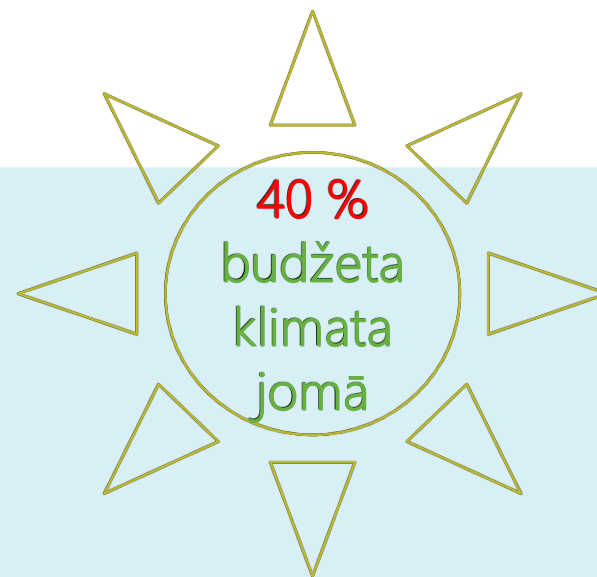
Bioloģiskā
daudzveidība
(Putnu un Biotopu direktīvas
objektu aizsardzība,
Bioloģiskās daudzveidības
konvencija, Eiropas Ainavu
konvencija)

KLP SP

Gaisa kvalitāte
(Gaisa piesārņojošo vielu
direktīva, Gaisa politikas
plāns - amonjaka emisiju
samazinājums par 13,1%)

JAUNĀ ZAĻĀ ARHITEKTŪRA

KLIMATS

DZĪVNIEKU
LABTURĪBA

ŪDENS

AUGSNE

DZĪVNIEKU
UN AUGU
VESELĪBA

BIOĻĢISKĀ
DAUDZVEIDĪBA

ZAL un SAVSTARPĒJĀ ATBILSTĪBA

PASTIPRINĀTĀ NOSACĪJUMU SISTĒMA

Zaļināšanas pasākumi:

1. Kultūraugu dažādošana
2. Ilggadīgo zālāju saglabāšana
3. Ekoloģiski jutīgu Ilgg. zālāju sagl.
4. Ekoloģiski nozīmīgu platību sagl.

Savstarpējā atbilstība:

5. Buferjoslas gar ūdenstecēm
6. Ūdens lietošanas atļaujas
7. Pazemes ūdeņu aizsardzība
8. Nitrātu direktīva
9. Minimālais augsnes pārklājums
10. Augsnes pārvaldība - meliorācija
11. Aizliegums dedzināt augu atl.
12. Ainavu elementu saglabāšana

13. Augu aizsardzības līdzekļu liet.pr.

14. Savvaļas putnu, biotopu aizsardz.

15. Dzīvnieku slimību kontrole

16. Dzīvnieku identifikāc., labturība

Precīzu definējumu un mērķa teritoriju nosaka DV atbilstoši konstatētajām vajadzībām

1. Augu maiņa	GAEC 8
2. Ilggadīgo zālāju saglabāšana	GAEC 1
3. Aizliegums apart zālājus Natura 2000	GAEC 10
4. Daļu l/s zemes neizmanto ražošanai	GAEC 9

5. Buferjoslas gar ūdenstecēm	GAEC 4
-------------------------------	--------

6. Fosfātu piesārņojuma kontrole	SMR 1
----------------------------------	-------

7. Nitrātu direktīva	SMR 2
----------------------	-------

8. Nav pieļaujama kaila zeme ziemā	GAEC 7
------------------------------------	--------

9. Augsnes apstrāde degradācijas riska s.	GAEC 6
---	--------

10. Aizliegums dedzināt augu atliekas	GAEC 3
---------------------------------------	--------

11. Ainavu elementu saglabāšana	GAEC 9
---------------------------------	--------

12. Ilgstpējības instr. barības vielu pārv.	GAEC 5
---	--------

13. Mitrzemes un kūdrāju aizsardzība	GAEC 2
--------------------------------------	--------

14. Augu aizsardzības līdzekļu lietoš. pr.	SMR 12
--	--------

15. Integrētā pesticīdu lietošana	SMR 13
-----------------------------------	--------

16. Savvaļas putnu, biotopu aizsardz.	SMR 3,4
---------------------------------------	---------

17. Dzīvnieku slimību kontrole	SMR 10,11
--------------------------------	-----------

18. Dzīvnieku identifikāc., labturība	SMR 5,6,7,8,9,14,15,16
---------------------------------------	------------------------

GAEC 1 – ilggadīgo zālāju sagabāšana

- **Mērķis:** primāri - pielāgošanās klimata izmaiņām un to mazināšana -> oglekļa krājumu saglabāšana augsnē arī - ūdens aizsardzība, augsnes erozijas novēršana, augsnes kvalitātes un bioloģiskās daudzveidības aizsardzība.
- **Eiropas Komisija:** IZ joprojām tiks balstīti uz ES līmeņa pamata tiesību aktu definīciju. Sistēmas pamatelementi tiks noteikti ES deleģētajos aktos: references attiecība, references gadi, attiecības procentuālā robeža, noteikumi par pārveidošanu atpakaļ par IZ, ja attiecība samazinās zem noteiktā līmeņa.
- **Dalībvalstis:** lems par **ģeogrāfisko līmeni**, lai katru gadu noteiktu attiecību, tostarp par to, vai noteikt pienākumu uzraudzīt attiecību saimniecību līmenī, vai arī noteikt individuālu pienākumu lauksaimniekiem nepārvērst ilggadīgo zālāju platības bez iepriekšējas atļaujas.

GAEC 2 – mitrzemju un kūdrāju aizsardzība JAUNS

- **Mērķis:** primāri - pielāgošanās klimata izmaiņām un to mazināšana -> oglekļa krājumu saglabāšana augsnē arī - bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, ūdens kvalitāte, augsnes kvalitātes aizsardzība
- **Attieksies uz:** visām atbalsttiesīgajām lauksaimniecības zemēm, neatkarīgi no izmantošanas veida (aramzeme, ilggadīgie stādījumi, ilggadīgie zālāji)
- **Dalībvalstis:** definē mitrzemes un kūdrājus
- **Dalībvalstis:** nosaka attiecīgu aizsardzību, ko piemēros dažādiem zemes izmantošanas veidiem -> nosaka zemes apsaimniekošanas prakses, kas novērš oglekļa izdalīšanos, piemēram: minimāla zemes apstrāde izmantošana, mitrzemes un kūdrāju pārveidošanas aizliegums, meliorācijas aizliegums, kūdrāju dedzināšanas, kūdras ieguves aizliegums.
- **Dalībvalstis:** var noteikt arī tālejošākas prasības virs bāzes līnijas kā ekoshēmas vai agrovides pasākumus, piemēram, mitrzemju un kūdrāju atjaunošana, minimālais ūdens līmenis ziemā, sausās mitrināšanas (dry-rewetting) metožu izmantošana vai paludikultūru audzēšana.

GAEC 3 – Aizliegums dedzināt aramās rugaines, izņemot augu veselības apsvērumu dēļ

- **Mērķis:** Augsnes organisko vielu satura saglabāšana, tas savukārt palīdz mazināt klimata pārmaiņas un uzlabo augsnes stāvokli un auglību, veicina arī gaisa piesārņojuma novēršanu.
- **Dalībvalstis:** aizliedz dedzināt rugājus uz aramzemes.
- **Dalībvalstis:** var noteikt īpašus gadījumus, kad ir atļauts atbrīvojums augu veselības apsvērumu dēļ.

GAEC 4 – Buferjoslu izveide gar ūdensteci

- **Mērķis:** ūdeņu aizsardzība pret piesārņojumu un noteci – ūdens kvalitāte, arī biodaudzveidības nodrošināšana
- **Attiecas uz visiem atbalsta saņēmējiem, kuru lauksaimniecības zemes** (aramzeme, ilggadīgie zālāji un ilggadīgie stādījumi) **atrodas pie attiecīgajām ūdenstecēm.**
- Buferjoslu definīcijai un pārvaldai dalībvalstīm, jāpiemēro vismaz tās pašas prasības, kas attiecas uz mēslošanas līdzekļu izmantošanu ūdensteču tuvumā Nitrātu jūtīgajās teritorijās, kas noteiktas piemērojot Direktīvu 91/676/EEK.
- **Dalībvalstis:** nosaka buferjoslas minimālo platumu, lai samazinātu piesārņojuma risku. Buferjoslu efektivitāte galvenokārt ir atkarīga no to platuma un veģetācijas veida.
- **Dalībvalstis:** nosaka, kuras ūdensteces ir jāaizsargā vai jāatjauno, piemērojot šo GAEC. Jo īpaši ūdenstilpes, kuru kvalitātes līmenis ir zemāks par labu, saskaņā ar ES un valsts standartiem un konkrētiem mērķiem. Ūdensteču definīcija var būt visaptveroša un ietvert ūdenstilpes, piemēram, ezerus vai dīķus.

GAEC 5 – Saimniecību ilgtspējības instrumenta barības vielām izmantošana **JAUNS**

- **Mērķis:** Barības vielu ilgtspējīga pārvaldība - uzlabot lauksaimnieku zināšanas par kultūraugu barības vielu izmantojumu un digitālo aplikāciju pielietojumu lauksaimniecībā. Rīks ļaus lauksaimniekiem labāk iepazīt pareizu mēslošanas līdzekļu lietošanu.
- **Dalībvalstis:** izveido sistēmu, lai nodrošinātu šo instrumentu lauksaimniekiem.
- **Eiropas Komisija:** var sniegt atbalstu instrumenta izstrādei, kas pēc tam dalībvalstīm jāpielāgo un jāizmanto, pamatojoties uz vietējiem apstākļiem un vajadzībām.
- **Dalībvalstis:** kurās šāda sistēma nav ieviesta, būs iespēja izstrādāt/pielāgot/lokalizēt kopējo sistēmu, izstrādāt savus instrumentus, vajadzības gadījumā pielāgot tirgū jau esošu instrumentu vai izmantot jau esošu līdzvērtīgu instrumentu.

GAEC 6 – Augsnes apstrāde, kas samazina augsnes degradācijas risku, tostarp ņemot vērā nogāzes slīpumu

- **Mērķis:** Minimāla tādas zemes apsaimniekošana, kurā tiek ņemti vērā vietai specifiskie apstākļi, lai ierobežotu eroziju.
- Attiecas galvenokārt uz aramzemi un ilggadīgām kultūrām, piemēram, augļu dārziem.
- Augsnes apstrāde attiecas uz iespējām sagatavot augsni audzēšanai (aršana, kultivācija, irdināšana), kas potenciāli varētu novērst augsnes eroziju, izmantojot tādas metodes kā aparšana pa kontūru un minimāla aparšana.
- **Dalībvalstis:** nosaka piemērotas augsnes apstrādes metodes un erozijas riska teritorijas, kur tās būtu piemērojamas. Jāņem vērā slīpums, augsnes un augsnes pārklājums, kā arī klimats.
- Piemēro visiem saņēmējiem noteiktās riska teritorijās, ņemot vērā nogāzes slīpumu, nelielu ainavas elementu īpatsvaru, augsnes veidu, zemes izmantojumu (aramzeme, ilggadīgie zālāji vai ilggadīgās kultūras) un klimatu.

GAEC 7 – Nav pieļaujama kaila zeme visjutīgākajā periodā **JAUNS**

- **Mērķis:** augsnes aizsardzība ziemā.
- **Standarts attiecas tikai uz aramzemi** (izņemot aramzemē sētos zālājus) un ilggadīgām kultūrām.
- **Dalībvalstis:** definē, kas ir “seguma kultūraugi” (cover crop), ietverot tradicionālos kultūraugus (piemēram, ziemājus) un dažādas starpkultūras, kas var aptvert zaļmēslojuma augus, ķērājaugus arī kultūraugu atliekas vai mulču.
- Dalībvalstīm būs brīva iespēja noteikt piemērotu **laika periodu** un prasības pienācīga zemes pārklājuma nodrošināšanai. Visjutīgākie periodi ir lietainie periodi un periods ārpus veģetācijas perioda pēc galvenās ražas novākšanas.
- Dalībvalstis varēs pielāgot savas prasības atkarībā no augsnes veida, ņemot vērā, piemēram, erozijas risku.

GAEC 8 – Augu maiņa **JAUNS**

- **Mērķis:** Augsnes potenciāla saglabāšana
- Attiecas tikai uz aramzemi (ietverot aramzemē sētos zālājus)
- Dalībvalstis nosaka augsekas prasības saskaņā ar mērķi “saglabāt augsnes potenciālu” pamatojoties uz apzinātajiem riskiem un vajadzībām.
- Dalībvalstis nosaka minimālo **augsekas ciklu** un **jādefinē kultūraugi**, ņemot vērā lauksaimniecības sistēmas un zemes izmantošanas dažādību (piemēram, daudzgadīgās kultūras), lai maksimāli palielinātu agronomisko ieguvumu no augsekas. Prasības vajadzības gadījumā var noteikt valsts, reģionālā vai vietējā līmenī.

GAEC 9 - Daļu no lauksaimniecības zemes neizmanto ražošanai:

- Minimālā lauksaimniecības platības daļa, kas atvēlēta ar ražošanu nesaistītām iezīmēm vai teritorijām
- Ainavas iezīmju saglabāšana
- Aizliegums griezt dzīvžogus un cirst kokus putnu vairošanās un ligzdošanas sezonā
- Invazīvu augu sugu izplatības novēršanas pasākumi kā izvēles iespēja
- **Mērķis:** Ar ražošanu nesaistītu iezīmju un teritorijas uzturēšana, lai uzlabotu saimniecības bioloģisko daudzveidību
- **Dalībvalstis:** nosaka lauksaimniecības platības % daļu saimniecību līmenī, kas jāatvēr neproduktīviem elementiem, pamatojoties uz vajadzībām bioloģiskās daudzveidības nolūkos.
- Attieksies uz visiem lauksaimniecības zemes veidiem (aramzeme, ilggadīgie stādījumi, ilggadīgie zālāji)
- Dalībvalsts noteiks **neproduktīvo elementu sarakstu**. Tās var ietvert papuves (jo īpaši vērtīgākās papuves, ja lauksaimnieks izveido zaļo segumu, piemēram, ar nektāraugiem, savvaļas ziediem u. c.), un citus elementus, piemēram, dīķus, koku, krūmu pudurus un akmeņu kaudzes, buferjoslas un ainavas elementus (piemēram, atsevišķi koki, dzīvžogi, laukmales, grāvji, akmens sienas, terases u. c.).
- **Dalībvalstis:** nosaka ainavas elementu sarakstu (piemēram, dzīvžogi un koki), kas jāaizsargā, un ko lauksaimnieks nedrīkst iznīcināt.
- **Dalībvalstis:** nosaka periodu aizliegumam griezt dzīvžogus un cirst kokus putnu vairošanās un ligzdošanas laikā.
- **Dalībvalstis:** var noteikt pasākumus invazīvu augu sugu novēršanai, lai samazinātu/izskaustu jaunas vai reglamentētas invazīvas augu sugas.

GAEC 10 – Aizliegums pārveidot vai apart ilggadīgos zālājus Natura 2000 teritorijās

- **Mērķis:** Dzīvotņu un sugu aizsardzība, bioloģiskā daudzveidība
- **Dalībvalstis:** nosaka ilggadīgos zālājus Natura 2000 teritorijās, kuriem tiks piemērots pārveidošanas vai aparšanas aizliegums.

Obligātās pārvaldības prasības

Līdz 2020. gadam	Reformas priekšlikums
<u>Ūdens:</u> LLVN 2 - Ūdens izmantošanas atļaujas LLVN 3 - Pazemes ūdeņu aizsardzība pret piesārņojumu SMR 1 - Nitrātu direktīva <u>Bioloģiskā daudzveidība:</u> SMR 2 - Putnu aizsardzība SMR 3 - Dzīvotņu aizsardzība	<u>Ūdens:</u> SMR 1 – Ūdens ietvara direktīva prasības par fosfātu piesārņojuma difūzo avotu kontroli SMR 2 - Nitrātu direktīva <u>Bioloģiskā daudzveidība:</u> SMR 3 - Putnu aizsardzība SMR 4 - Dzīvotņu aizsardzība

Obligātās pārvaldības prasības

Līdz 2020. gadam	Reformas priekšlikums
<u>Pārtikas nekaitīgums:</u> SMR 4 - pārtikas likums SMR 5 - hormonālo vielu aizliegums	<u>Pārtikas nekaitīgums:</u> SMR 5 - pārtikas likums SMR 6 - hormonālo vielu aizliegums
<u>Dzīvnieku identifikācija un reģistrācija</u> SMR 6 - cūku identificēšana SMR 7 - liellopu identificēšana SMR 8 - aitu un kazu ident.	<u>Dzīvnieku identifikācija un reģistrācija</u> SMR 7 - cūku identificēšana SMR 8 - liellopu identificēšana SMR 9 - aitu un kazu ident.
<u>Dzīvnieku slimības</u> SMR 9 - encefalopātijas kontrole	<u>Dzīvnieku slimības</u> SMR 10 - encefalopātijas kontrole SMR 11 – transmisīvās dzīvnieku slimības
<u>Augu aizsardzības līdzekļi</u> SMR 10 - augu aizsardzības līdzekļi	<u>Augu aizsardzības līdzekļi</u> SMR 12 - augu aizsardzības līdzekļi SMR 13 - pesticīdu ilgtspējīga lietošana
<u>Dzīvnieku labturība</u> SMR 11 - standarti teļu labturībai SMR 12 - standarti cūku labturībai SMR 13 - standarti l/s dzīv. labturībai	<u>Dzīvnieku labturība</u> SMR 14 - standarti teļu labturībai SMR 15 - standarti cūku labturībai SMR 16 - standarti l/s dzīv. labturībai

Problēmas un vajadzības saistībā ar vidi un klimatu – identificētas reģionālajās konferencēs

SMILTENE/ JELGAVA/TALSI/AIZKRAUKLE/PREIĻI

- atbildīga saimniekošana, godaprāts un zināšanas
- meliorācijas sistēmu uzturēšana
- slāpekli piesaistoši kultūraugi (tauriņzieži)
- biogāzes ražošanas attīstība lopkopības saimniecībās/ neatbalstīt kukurūzas audzēšanu biogāzei
- precīza minerālmēslu lietošana, tehnoloģijas
- atbalsts kaļķošanai
- bioloģiskās l/s attīstība (atbalsts, iespējas paplašināties)
- bioloģisko un konvencionālo saimniecību līdzāspastāvēšana - buferjoslas starp saimniecībām (abām pusēm vienādi nosacījumi)
- lopbarības kvalitātes uzlabošana
- jaunaudžu kopšana un neproduktīvo audžu nomaiņa
- zemnieka un zemes īpašnieka stimulēšana un atbildība saimniekot videi draudzīgi
- zemes atgūšana ražošanai/apmežot neizmantotās platības

Identificētie pasākumi vides un klimata mērķu izpildei

Zemes apsaimniekošanas prakses (I)

- Precīzā minerālmēslojuma lietošana (mēslošanas plānošana, agroķīmiskā izpēte, slāpekļa bilance)
- Tieša organiskā mēslojuma iestrāde augsnē ar inžektoru vai lentveida izklieģētāju ar nokarenām caurulēm
- Slāpekli piesaistošu kultūraugu audzēšana
- Starpkultūru audzēšana pēc galvenā kultūrauga novākšanas
- Zaļā papuve visu veģetācijas sezonu, kurā nelietotu AAL un minerālmēslojumu
- Meliorācijas sistēmu uzturēšana
- Bezāršanas tehnoloģiju izmantošana, samazināta AAL lietošana

Identificētie pasākumi vides un klimata mērķu izpildei

Zemes apsaimniekošanas prakses (II)

- Buferjoslu izveide, neizmanto ražošanai, > 3? m platas
- Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana ES nozīmes biotopu zālajos
- Bioloģiski daudzveidīgu zālāju (ES nozīmes biotopu) atjaunošana
- Ainavas elementu saglabāšana vai veidošana
- Putniem piemērotu dzīvotņu uzturēšana zālajos (griezes, ķikuta, pīļu sugu, bridējputnu, dzeltenās cielavas, mazā ērgļa)
- Rotācijveida ganīšana
- Ilggadīgo stādījumu ierīkošana kūdrāju augsnē
- Mitraines (mitrzemes) uzturēšana

Identificētie pasākumi vides un klimata mērķu izpildei

Dzīvnieku turēšanas prakses

- Labāko pieejamo tehnisko paņēmieni izmantošana cūku, putnu ēdināšanā
- Lopbarības devu plānošana (barības vajadzības noteikšana, veikt lopbarības analīzes, sabalansēt cieti un olbaltumvielas saturošu barību)
- Lopbarības kvalitātes uzlabošana (neizmantot pāraugušu rupjo lopbarību, izmantot lopbarību ar augstu sagremojamības pakāpi, papildināt lopbarību ar taukvielām, piemēram, linsēklām)
- Biogāzes ražošanas veicināšana
- Šķidro kūtsmēsļu separēšana
- Šķidro kūtsmēsļu krātuvju noseģšana
- Lopbarības kvalitātes uzlabošana - lopbarības sagatavošanas tehnoloģijas

Identificētie pasākumi vides un klimata mērķu izpildei

Meža apsaimniekošana

- Mežsaimnieciskās darbības ierobežojumu kompensācija Natura 2000 teritorijā
- Meliorācijas sistēmu apsaimniekošana
- Papildus CO₂ piesaiste: jaunaudžu retināšana, selekcionēta meža reprodutīvā materiāla izmantošana, mežaudžu mēslošana (pelni), meža ieaudzēšana)
- Meža atjaunošana pēc ugunsgrēkiem un dabas katastrofām
- Meža ugunsgrēku, kaitēkļu un slimību monitoringa sistēmas pilnveidei un attīstība

Diskusija/mājasdarbs

- Jūsu redzējums - kas nākamo 7 gadu periodā būtu jāpanāk ar KLP atbalsta palīdzību vides un klimata jomā – Latvijas MĒRĶIS?
- Kuras no vajadzībām/pasākumiem būtu nosakāmas un risināmas visiem lauksaimniekiem obligātu nosacījumu ietvaros (GAEC) un kuras ar brīvprātīgiem pasākumiem (ekoshēmas/agrovide)
- Sarindot prioritāri identificētos pasākumus - savas 5 prioritātes - katrā no 3 sadaļām.

Diskusija I

- LV mērķis – SEG emisijas – citu nozaru ieguldījums (transports) - nevar risināt tikai uz lauksaimnieku rēķina. Sinerģija ar citiem fondiem un citu nozaru ieguldījums
- Jāsaprot kā ir ar izmaksu efektīviem pasākumiem? – VARAM un EM mājas darbs
- Jāskatās vides ieguldījums un lauksaimnieku devums transporta un enerģētikas jomā
- Vai ilggadīgo zālāju saglabāšana ir jāliek tikai uz lopkopības saimniecībām? – piemēram varētu būt arī atbalsta maksājumi - ilggadīgo zālāju saglabāšana – reģionālā skatījumā
- Specifisks zālāju platību atbalsts reģionāli (Zemgale) -palienu pļavu saglabāšana
- Biogāzes ražošanas pasākumi - VARAM, ZM, EM jāsanāk - jārisina kā veicināt biogāzes ražotņu saglabāšanu, lai izpildītu valsts mērķus pēc 2020.g. (minimālais apjoms, lai būtu ekonomiski izdevīgi)
- Augsnes kaļķošana (normalizēt un optimizēt augsnes reakciju) – dārgas investīcijas, nepieciešams atbalsts
- Augļkopjiem/dārzkopjiem pielāgošanās klimata pārmaiņām – risku pārvaldība, investīcijas
- Pasākumu ietekmes vērtēšana, rādītāji
- Putnu indekss – kā saimniekošana kopumā ietekmē indeksa pazemināšanos
- Izglītība un konsultāciju pasākumu aktualizēšana un veicināšana, paplašināšana – kā labs piemērs - obligātās apmācības (piem. BDUZ mācības)
- Jāvērtē visi 5 mērķi, kas dod lielāku efektu videi – pasākumi, kas kompleksi dod lielāku ietekmi

Diskusija II

- Piemērs «Kotiņu» saimniecība – kā konvenciālā saimniecība jau izmanto bioloģiskās metodes, lai tuvotos vides mērķiem
- Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana – biotopu stāvoklis
- Ko katrs lauksaimnieks individuāli var darīt, lai saglabātu vidi nākamām paaudzēm – domāšanas maiņa, atbildīga saimniekošana, ilgtspējība
- Rezultātu orientētie pasākumi - ar vienu pasākumu var izpildīt vairākus mērķus, kompleksu pasākumu īstenošana
- 1/3 daļa no vērtīgām teritorijām (zālāju) ir ārpus lauku blokiem
- Ekstensīvā ganīšana – ganību ierīkošana - investīcijas
- Nemedījamo dzīvnieku/putnu ražas bojājumi - kompensācijas
- «Strip till» metode – saimniecība, kā labais piemērs
- Mērķi jāasniedz visiem kopā vai katram savas saimniecības līmenī?
- Putnu migrēšanas ceļi un atbilstošu pasākumu īstenošana (zālāji konkrētajā vietā), zosu nodarītie kaitējumi
- Nopļautās zāles pārstrādāšana – granulas u.c.
- Zālāju sēklas atbalsts

Uzdevumi:

- VARAM (EM) prezentācija uz nākamo reizi par citu nozaru ieguldījumu klimata mērķī
- Sanāksme par biogāzes jautājumu (EM/VARAM/ZM)
- Sanāksme par biotopu apsekošanu un pašvaldību saistošie noteikumi par grāvmalu uzturēšanu (VARAM)